

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi eläintunnistusjärjestelmästä ja eläintautilain muuttamisesta**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eläintunnistusjärjestelmästä. Lakiehdotus koskisi maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvan eläinten tunnistamis- ja rekisteröimisjärjestelmän hallinnointia ja valvontaa.

Esityksellä uudistettaisiin eläinten tunnistamista, rekisteröintiä ja jäljittämistä koskeva lainsäädäntö, joka nykyisellään on hajanainen ja osin vanhentunut. Säännökset koottaisiin yhteen lakiin ja korjattaisiin vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Lailla luotaisiin myös puitteet Euroopan yhteisön lainsäädännön vaatimien eläinten tunnistamis- ja rekisteröintijärjestelmien käyttöönottamiselle.

Laissa säädettäisiin eläimistä vastuussa olevien toimijoiden, eläinten ja niiden pitopaikkojen tunnistamisesta sekä toimijoiden ilmoitusvelvollisuudesta ja rekisterien tietosisäl-

löstä. Lisäksi laki sisältäisi säännökset valvontaviranomaisista, valvonnasta sekä hallinnollisista pakkokeinoista ja rangaistuksista.

Laissa tarkoitettujen rekisterien käyttötarkoitukseen sekä tietojen käsittelyyn, käyttöön, säilytysaikaan, luovuttamiseen ja julkisuuteen sovellettaisiin maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettua lakia.

Lain soveltamisalaan kuuluisivat muut kuin luonnonvaraisena elävät eläimet. Lisäksi soveltamisalaan kuuluisivat EY:n sivutuoteasetuksen tarkoittamat haaskaruokintapaikat.

Eläintautilakiin tehtäisiin ehdotetusta eläintunnistusjärjestelmää koskevasta laista johtuva teknisluonteinen muutos.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

## SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO .....	2
YLEISPERUSTELUT .....	3
1 JOHDANTO .....	3
2 NYKYTILA .....	3
2.1 Kansallinen lainsäädäntö.....	3
2.2 Euroopan yhteisön lainsäädäntö.....	5
2.3 Nykytilan arviointi .....	7
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET .....	7
3.1 Tavoitteet .....	7
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	8
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	8
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	9
4.1 Taloudelliset vaikutukset .....	9
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	11
4.3 Ympäristövaikutukset .....	11
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset .....	11
5 ASIAN VALMISTELU .....	12
5.1 Valmisteluvaiheet ja aineisto .....	12
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	14
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	14
1.1 Laki eläintunnistusjärjestelmästä .....	14
1.2 Eläintautilaki .....	28
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET .....	28
3 VOIMAANTULO.....	29
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS .....	29
LAKIEHDOTUKSET .....	32
Laki eläintunnistusjärjestelmästä.....	32
Laki eläintautilain muuttamisesta.....	42
LIITE .....	43
RINNAKKAISTEKSTI.....	43
Laki eläintautilain muuttamisesta.....	43

## YLEISPERUSTELUT

### 1 Johdanto

Vaatimukset eläinten tunnistamiselle, rekisteröimiselle ja jäljitettävyydelle ovat viime vuosina merkittävästi kasvaneet erilaisten EU:n jäsenvaltioita koetelleiden eläintauti- ja kansanterveyskriisien seurauksena. Eläinten tunnistamiseen liittyviä rekistereitä on Suomessa perustettu etupäässä vastauksena kulloinkin esiin nouseeseen konkreettiseen EY-lainsäädännön vaatimukseen. Kansallinen lainsäädäntö, jolla nämä vaatimukset on toimeenpantu, on hajanaista ja tarkoitettu palvelemaan ensisijaisesti muita näkökulmia kuin eläinten tunnistamista, rekisteröintiä ja jäljitettävyyttä.

Lainsäädännön yhtenäistämiseksi ja puutteiden korjaamiseksi ehdotetaan säädettäväksi laki eläintunnistusjärjestelmästä, jonka pääasiallisena tavoitteena olisi edistää eläinten, ihmisten ja ympäristön terveyden suoje- lua, eläinten hyvinvoinnin parantamista sekä elintarviketurvallisuuden varmistamista. Mahdolliset riskit, joille eläimet, ihmiset ja ympäristö voivat altistua, olisi pystyttävä selvittämään nopeasti. Esimerkiksi eläintautien leviämisen estäminen tai eläimille ja ihmisille yhteisten tautien (zoonoosien) elintarvikeketjuun siirtymisen estäminen edellyttävät järjestelmällistä tietoa eläinten pitopaikoista, eläimistä vastuussa olevista toimijoista ja eläimistä siten, että eläinten alkuperä ja liikkuminen pitopaikasta toiseen voidaan jäljittää. Säännösten vahvistaminen tehostaisi eläintautien ennaltaehkäisyä ja tautitapausten selvittelyä sekä ylläpitäisi kuluttajien luottamusta eläinperäisen alkutuotannon laatuun. Lisäksi tavoitteena olisi edesauttaa toimijoiden hallinnollisen taakan keventämistä mahdollistamalla rekisteritietojen tehokas hyödyntäminen hallinnonalan viranomaistoiminnassa sekä maaseudun elinkeinotoiminnan ja sen toimijoiden kilpailukyvyyn kehittämises- sä.

Lakiin sisällytettäisiin selkeä ja perustuslain vaatimusten mukainen säädöspohja eläintunnistusjärjestelmälle sekä luotaisiin

puitteet EY:n jäsenyyteen kuuluvien eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevan lainsäädännön edellyttämien järjestelmien käytönottamiselle. Uudistuksella yhdenmukaistettaisiin eläinten tunnistamiseen liittyvien rekisterien perusteet ja sisältö, muodostettaisiin eläinrekistereistä keskusrekisteri sekä määriteltäisiin rekistereihin talletettavat tiedot nykyistä tarkemmin. Tietojen hallinnoinnin, käytön ja tiedon luovuttamisen osalta lain soveltamisalaan kuuluvia rekistereitä ja niiden sisältöä hallinnoitaisiin maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää koskevan yleislain (284/2008) mukaisesti. Ehdotetulla lailla myös selkeytettäisiin toimijoiden, viranomaisten ja muiden tietojen käyttäjätahojen oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tehostettaisiin eläintunnistusjärjestelmän valvontaa nykyisen valvontaorganisaation puitteissa.

Lakia voitaisiin soveltaa kaikkiin eläimiin lukuun ottamatta luonnonvaraisina eläviä eläimiä. Soveltamisalaan kuuluisivat lisäksi haaskaruokintapaikat, koska muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveysnäkökohdista annettun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1774/2002 (*sivutuoteasetus*) mukaisen eläinperäisen aineksen on säilyttävä tunnistettavissa olevana ja jäljitettävänä. Niistä eläinlajeista, joiden tunnistamiseen ja rekisteröintiin lakia sovellettaisiin, säädettäisiin tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella ottaen huomioon EY:n eläinlajikohtaiset vaatimukset.

### 2 Nykytila

#### 2.1 Kansallinen lainsäädäntö

Eläinrekistereiden nykyinen lakitasoinen säädöspohja koostuu pääasiallisesti maaseutuelinkeinorekisteristä annetusta laista (1515/1994, joka on kumottu lailla 284/2008), Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetusta laista (1100/1994), eläintautilaista (55/1980),

eläinsuojelulaista (247/1996) sekä Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetusta laista (1139/1994). Eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevat asetustasoiset säädökset on pääosin annettu useamman edellä mainitun lain valtuussäännösten nojalla.

### 2.1.1 Valtuuslait

*Laki maaseutuelinkeinorekisteristä (1515/1994, rekisterilaki)*

Kumottua rekisterilakia sovellettiin maaseutuelinkeinorekisteriin. Maaseutuelinkeinorekisteri on yleisrekisteri, josta on muodostettu eri maaseutuelinkeinohallinnon asiakkaita koskevia osarekistereitä, jotka puolestaan sisältävät toiminnallisia alarekistereitä. Eläimiin liittyvät rekisterit on toteutettu maaseutuelinkeinorekisterin osa- ja alarekistereinä. Tällaisia rekistereitä ovat esimerkiksi nautarekisteri, sikarekisteri, lammas- ja vuohirekisteri ja kanalarekisteri sekä rekisterit eläintenpitäjistä, eläinvälittäjistä ja pitopaikoista.

*Laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä (284/2008, tietojärjestelmälaki)*

Tietojärjestelmälaki korvaa kumotun rekisterilain ja sitä sovelletaan kumotun lain sijasta. Uudistuksella rekisterihallintoa koskeva lainsäädäntö saatettiin vastaamaan perustuslaissa, julkisuuslaissa (621/1999), henkilötietolaissa (523/1999) ja EY:n lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia. Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän rekistereitä pitävät Maaseutuvirasto, Elintarviketurvallisuusvirasto ja Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Laissa on säännöksiä muun ohella tietojärjestelmän käyttötarkoituksesta, rakenteesta ja sisällöstä, salassa pidettävistä tiedoista sekä tietojen luovuttamisesta, poistamisesta ja säilytysajoista. Laki koskee tietojen hallinnointia ja siinä säädetään viranomaisten ja muiden tietojärjestelmän tietojen saantiin oikeutettujen tahojen oikeuksista ja velvoitteista tietojen käytössä. Laissa säädetään myös teknisestä käyttöyhteydestä. Rekistereihin talletettavat tiedot on kirjattu la-

kiin vain yleisellä tasolla ja tarkoituksena on, että eri rekisterien tarkempi tietosisältö kirjataan asianomaista asiaa koskeviin erityislaikkeihin.

*Laki Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta (1100/1994)*

Yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanemiseksi annetut kansalliset säännökset kattavat hyvin laajan alan erilaisista tuista ja tuotantokiintiöistä rekistereihin sekä tuotannon ja tuotteiden valvontaan. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maa- ja puutarhataloustuotteista, eläimistä, rehuvalmisteista ja elintarvikkeista sekä näiden valvonnasta. Tarkemmat säännökset voivat koskea tuotantoa, käsittelyä, merkitsemistä, kauppaa, maastavientiä, maahantuontia, varastointia, jalostusta, kuljetusta ja muuta niihin verrattavaa yksityiskohtaa, valvonnan vaatimien rekisterien perustamista ja ylläpitoa sekä niihin liittyvää toimijan ilmoitusvelvollisuutta sekä tarkastajien valtuuttamista siltä osin kuin Euroopan yhteisön lainsäädännön täytäntöönpano sitä edellyttää.

*Eläintautilaki (55/1980)*

Eläintautilain mukaan eläintautien ennalta ehkäisemiseksi ja leviämisen estämiseksi sekä tautitilanteen selvittämiseksi eläimen omistajan tai haltijan on merkittävä eläimet niiden tunnistamista sekä alkuperän ja liikkumisen jäljitettävyyttä varten. Eläimen omistaja ja haltija sekä eläinten kauppaan, välitykseen ja kuljetukseen osallistuvat henkilöt ovat velvollisia pitämään luetteloa omistamistaan, hallussaan olevista, kuljettamistaan, ostamistaan ja luovuttamistaan eläimistä. Luetteloon on merkittävä eläinten laji ja lukumäärä sekä eläinten ikää, syntymää, kuolemaa, merkitsemistä, alkuperää ja siirrettävien eläinten määränpäättä ja kuljetusta koskevat tiedot. Lisäksi eläimen omistaja ja haltija sekä eläinten kauppaan, välitykseen ja kuljetukseen osallistuvat henkilöt ovat velvollisia antamaan valvontaviranomaisille eläintautilain toimeenpanoa ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot.

Tarkempia säännöksiä siitä, mitkä eläimet on merkittävä ja millä tavoin ja mitkä eläimet on luetteloitava, luettelon sisällöstä, muodosta ja säilyttämisestä sekä tietojen antamisesta viranomaisille annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

#### *Eläinsuojelulaki (247/1996)*

Eläinsuojelulaki sisältää säännöksiä eläimistä pidettävistä luetteloista, ilmoitusvelvollisuuksista, salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta sekä muun muassa kanalarekisteristä. Eläinsuojelulain mukaan kanalarekisteri on maaseutuelinkeinorekisterin alarekisteri ja siihen sovelletaan rekisterilakia.

#### *Laki Euroopan yhteisön yhteisestä kalastuspolitiikasta (1139/1994)*

Lain mukaan maa- ja metsätalousministeriö huolehtii Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaa ja tilastointia varten tarpeellisten rekistereiden pitämisestä. Rekistereihin voidaan ottaa kalastusta, kalastusaluksia, vesiviljelyä, kala-kauppaa, kalastus- ja vesiviljelytuotteiden myyjiä, ostajia ja kuljettajia sekä kalatalouden rahoitusta koskevia tietoja.

#### 2.1.2 Valtuuslakien nojalla annetut säädökset

*Eläintautilain 5 ja 12 §:n 1 momentin tai 12 b §:n, maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain 5§:n ja Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain 11§:n nojalla annetut säädökset:*

- Maa- ja metsätalousministeriön asetus nautaeläinten merkitsemisestä ja rekisteröinnistä (1391/2006)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus lammas- ja vuohieläinten merkitsemisestä ja rekisteröinnistä (469/2005)

*Eläintautilain 5 ja 12 §:n 1 momentin nojalla annetut säädökset:*

- Maa- ja metsätalousministeriön päätös peuratarhojen terveystarkastusohjelmasta (16/EEO/1997)

- Maa- ja metsätalousministeriön asetus peurojen siirtoistutustarhojen terveystarkastuksista (7/EEO/2000)

- Maa- ja metsätalousministeriön asetus lammas- ja vuohieläinten tunnistimien hyväksymisestä (1011/2005)

- Maa- ja metsätalousministeriön asetus lampaiden ja vuohien TSE-tautien vastustamisesta (32/EEO/2006)

- Maa- ja metsätalousministeriön asetus lampaiden maedi-visnan ja vuohien CAE:n vastustamisesta (15/EEO/2001)

*Eläintautilain 5 ja 12 §:n 1 momentin sekä maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain 5§:n nojalla annetut säädökset:*

- Maa- ja metsätalousministeriön asetus eläinvälittäjärekisteristä (1308/2001)

- Maa- ja metsätalousministeriön asetus sikojen merkitsemisestä ja rekisteröinnistä (1296/2001)

*Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain 2 ja 10 §:n sekä eläintautilain 12 §:n nojalla annetut säädökset:*

- Maa- ja metsätalousministeriön päätös vesiviljelyrekisteristä (212/1996)

#### 2.1.3 Muita säädöksiä

Kotieläinjalostuslaissa (794/1993) ja hevoslaissa (796/1993) on säädetty eläinten polveutumisen ja perinnöllisen arvon rekisteröinnistä kantakirjaan tai vastaavaan rekisteriin.

## 2.2 Euroopan yhteisön lainsäädäntö

EY:n eläinten terveyttä ja yhteisön sisäistä eläinkauppaa koskeva lainsäädäntö edellyttää, että tiettyjen eläinlajien eläimet on varustettava tunnistimilla siten, että niiden alkuperä, sijainti, luovutus ja siirrot voidaan jäljit-

tää. Eläimistä on lisäksi pidettävä luetteloja ja tiedot eläimistä ja niiden liikkumisesta on talletettava kansallisiin atk-pohjaisiin tietokantoihin. Myös EY:n elintarvikkeita ja kansanterveyttä koskeva lainsäädäntö ja tiettyjen maatalousalan tukijärjestelmien hallinto edellyttävät tietynlaisen karjan tunnistamista. Tämän vuoksi eläintunnistusjärjestelmä on sovittava eläinlääkintöjärjestelmien lisäksi elintarvike- ja tukijärjestelmien soveltamisen ja valvonnan tarpeisiin.

#### *Nautaeläimet*

Nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käyttöönottamisesta sekä naudanlihan ja naudanlihatuotteiden pakollisesta merkitsemisestä ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 820/97 kumoamisesta 17 päivänä heinäkuuta 2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1760/2000 sisältää säännöksiä nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käyttöön ottamisesta ja sen osista, nautojen merkitsemisvelvoitteesta ja -tavasta, toimijan luettelonpito- ja tiedonantovelvollisuudesta, atk-pohjaisesta tietokannasta sekä valvonnasta. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1760/2000 täytäntöönpanosta korvamerkkiä, passien ja tilarekisterien osalta 29 päivänä huhtikuuta 2004 annettu komission asetus (EY) N:o 911/2004 täydentää asetuksen nimikkeessä mainittujen asioiden osalta asetusta (EY) N:o 1760/2000. Komission asetus (EY) N:o 1082/2003, annettu 23 päivänä kesäkuuta 2003, yksityiskohtaisista säännöistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1760/2000 täytäntöönpanemiseksi tarkastusten vähimmäistason osalta tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän puitteissa sisältää säännökset nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän valvonnasta. Neuvoston asetuksen (EY) N:o 820/97 täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän hallinnollisten vähimmäisseuraamusten soveltamisen osalta 27 päivänä helmikuuta 1998 annettu komission asetus (EY) N:o 494/98 sisältää säännökset nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän valvonnassa havaituista puutteista ja

rikkomuksista aiheutuvien seuraamusten soveltamisesta.

#### *Lammas- ja vuohieläimet*

Lammas- ja vuohieläinten tunnistus- ja rekisteröimisjärjestelmän käyttöönottamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1782/2003 ja direktiivien 92/102/ETY ja 64/432/ETY muuttamisesta 17 päivänä joulukuuta 2003 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 21/2004 sisältää säännöksiä lammas- ja vuohieläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käyttöönottamisesta ja sen osista, lampaiden ja vuohien merkitsemisvelvoitteesta ja -tavasta, toimijan luettelonpito- ja tiedonantovelvollisuudesta, siirtoasiakirjasta sekä valvonnasta. Komission asetus (EY) N:o 1505/2006, annettu 11 päivänä lokakuuta 2006, neuvoston asetuksen (EY) N:o 21/2004 täytäntöönpanosta siltä osin kuin on kyse lammas- ja vuohieläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin yhteydessä suoritettavista vähimmäistarkastuksista sisältää säännökset tarkastettavien pitopaikkojen valinnasta, tarkastustavasta ja tarkastettavien eläinten lukumääristä. Komission päätöksessä 2006/968/EY, annettu 15 päivänä joulukuuta 2006, esitetään ohjeet ja menettelyt koskien lammas- ja vuohieläinten elektronista tunnistamista.

#### *Sikaeläimet*

Neuvoston direktiivissä 2008/71/EY sikojen tunnistamisesta ja rekisteröinnistä, annettu 15 päivänä heinäkuuta 2008 (kodifioitu toisinto neuvoston direktiivistä 92/102/ETY), säädetään sikaeläinten pitäjien ja sikojen tunnistamisesta sekä eläinten liikkumisesta pidettävästä kirjanpidosta. Sikaeläinten pitopaikkoja ja sikojen liikkumista koskevan atk-pohjaisen tietokannan käyttöönotosta säädetään kahdessa EY-säädöksessä: 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2000/15/EY eläinten terveyteen liittyvistä ongelmista yhteisön sisäisessä nautaeläinten ja sikojen kaupassa annetun neuvoston direktiivin 64/432/ETY muuttamisesta, annettu 10 päivänä huhtikuuta 2000 sekä 2) komission päätöksessä 2000/678/EY neuvoston direktiivissä 64/432/ETY säädettyä tilojen rekisteröintiä kansalliseen sikaeläinten tietokantoi-

hin koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, annettu 23 päivänä lokakuuta 2000.

#### *Vesiviljelyeläimet*

Neuvoston direktiivi 2006/88/EY vesiviljelyeläimiin ja niistä saataviin tuotteisiin sovellettavista eläinten terveyttä koskevista vaatimuksista sekä vesieläinten tiettyjen tautien ehkäisemisestä ja torjunnasta, annettu 24 päivänä lokakuuta 2006, velvoittaa jäsenvaltion ottamaan käyttöön vesiviljelylaitoksia koskevan lupajärjestelmän, asettamaan tuotantoa koskevia kirjaamisvaatimuksia eläinten terveydentilan seuraamiseksi ja jäljitettävyyden varmistamiseksi. Jäsenvaltio voi myös vaatia eläimiä koskevien siirtojen ja niihin liittyvien lähtöpaikkojen ja määrään pääntallentamista kansalliseen rekisteriin.

#### *Munivat kanat*

Neuvoston direktiivin 1999/74/EY soveltamisalaan kuuluvien munivien kanojen tuotantolaitosten rekisteröinnistä on säädetty komission direktiivissä 2002/4/EY, annettu 30 päivänä tammikuuta 2002. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on perustettava järjestelmä tuotantolaitosten rekisteröimiseksi ja direktiivin liitteessä säädetään rekisteröintiä varten tarvittavista tiedoista.

#### *Hevoseläimet*

Komission asetus (EY) N:o 504/2008, annettu 6 päivänä kesäkuuta 2008, neuvoston direktiivien 90/426/ETY ja 90/427/ETY täytäntöönpanosta hevoseläinten tunnistusmenetelmien osalta sisältää säännökset hevoseläinten tunnistamisesta, tunnistusasiakirjasta sekä eläinten pitäjiä, eläimiä ja tunnistusasiakirjoja koskevasta atk-pohjaisesta tietokannasta. Komission asetusta sovelletaan 1 päivästä heinäkuuta 2009.

### **2.3 Nykytilan arviointi**

Nykyiset eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevat säännökset on annettu useamman eri lain nojalla, joten rekisterien säädöspohja on muodostunut hajanaiseksi. Ky-

seiset lait ovat pääosin ajalta ennen uutta perustuslakia, eivätkä niihin kirjatun alemmanasteisen sääntelyn antamiseen valtuuttavat säännökset täytä riittävästi täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia. Valtuussäännöksissä olevat puutteet vaikeuttavat merkittävästi muun muassa rekistereitä koskevan teknisluontoisen sääntelyn antamista. Valtuussäännökset eivät tällä hetkellä kata myöskään kaikkia niitä tarpeita, joita yhteisön kansanterveyttä ja eläinten terveyttä koskeva varsin laaja sääntely jäsenvaltioille asettaa. EY:n lainsäädännössä eläinten tunnistamista, rekisteröimistä ja jäljitettävyyttä koskevat vaatimukset ovat viime vuosina entistään lisääntyneet.

Nykyisin eläinten rekisteröintiin liittyvien tietojen tallettamista koskeva sääntely on annettu pääosin asetustasolla. Henkilötietojen suojan kannalta perustuslaki edellyttää, että rekisteriin talletettavista tiedoista säädetään lailla.

Eri eläinlajien eläinten tunnistamista ja rekisteröimistä koskevan sääntelyn hajanaisuutta voidaan pitää ongelmallisena myös siitä syystä, että säännökset sisältävät päällekkäisiä vaatimuksia rekistereihin talletettavien tietojen ja niiden käsittelyn osalta. Eri eläinlajeja koskevien rekistereiden erilaista kohtelua tai niiden eri säädöspohjaa ei voida pitää perusteltuna.

## **3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset**

### **3.1 Tavoitteet**

Esityksen ensisijaisena tavoitteena on luoda eläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmää varten perustuslain vaatimusten mukainen säädöspohja. Tavoitteena on yhdenmukaistaa eläinten tunnistamiseen liittyvät toimenpiteet sekä selkeyttää tietojen antamista koskevat elinkeinonharjoittajien ja kansalaisten oikeudet ja velvollisuudet. Lisäksi tavoitteena on varmistaa eläinrekistereiden tietojen luotettavuus ja käytettävyys sekä sovittaa yhteen tietojen hyödyntämisen tarpeet ja tietosuojan vaatimukset. Esityksen tavoitteena on myös mahdollistaa eläinrekistereiden tietojen hyödyntäminen elintarvik-

keiden turvallisuuden, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin, ympäristön terveyden sekä maatalouden tukijärjestelmien valvonnassa ja tutkimuksessa sekä maaseudun elinkeinotoiminnan ja sen toimijoiden kilpailukyvyyn kehittämisesä.

### 3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Eläintunnistusjärjestelmän säännöksiä uudistamisen vaihtoehtoina tarkasteltiin kahta erilaista toteutusmallia: 1) säännösten sisällyttämistä jo olemassa oleviin asiasisällöllisesti lähellä oleviin lakeihin, kuten eläintautilakiin, Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annettuun lakiin tai tietojärjestelmälakiin taikka 2) kokonaan uuden lain säätämistä.

*Vaihtoehto 1:* Tarkastelussa todettiin, että nykyisiä eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevia vaatimuksia sisältäviä lakeja ei tarkoitukseltaan ja sisällöltään voida pitää luontevana ympäristönä eläintunnistusjärjestelmän säännöksille.

Säännösten sisällyttäminen eläintautilakiin olisi ongelmallista etenkin lain soveltamisalan ja tarkoituksen kannalta. Eläintunnistusjärjestelmän tavoitteena ei ole pelkäämistään eläintautien ehkäiseminen, vaan ihmisten ja ympäristön terveyden, eläinten hyvinvointiin, elintarviketurvallisuuteen sekä maatalouteen kohdistuvien tukien hakemiseen ja maksamiseen liittyvät seikat laajemmassa mittakaavassa.

Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain ei myöskään katsottu olevan tavoitteeltaan oikea pohja eläintunnistusjärjestelmän vaatimuksille, koska yhteinen maatalouspolitiikka koskee pääasiassa maatalouden markkinajärjestelmiä ja rakennetukia.

Tietojärjestelmälain tavoitteena on toimia koko maaseutuelinkeinohallinnon asiakastietojen hallinnointia koskevana yleislakina, jolla säännellään muun muassa koko hallinnonalan tietojärjestelmän rekistereiden käytötarkoitusta, tiedonluovutusta ja tietojen julkisuutta. Myöskään tietojärjestelmälakia ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi perustaksi eläintunnistusjärjestelmän säännöksille, koska eläintunnistusjärjestelmä sisältää säännöksiä myös eläinten tunnistamisen muista toi-

minnallisista osa-alueista kuin rekisteröinnistä. Tietojärjestelmälakiin ei myöskään ole kirjattu eri rekisterien tietosisältöä.

*Vaihtoehto 2:* Parhaana vaihtoehtona tarkastelussa pidettiin kokonaan uuden lain säätämistä. Yhtenäiseen ja kattavaan lakiin sisällytettäisiin kaikki eläintunnistusjärjestelmään ja sen tietosisältöön liittyvät säännökset perusoikeusnäkökohdat huomioon ottaen sekä täsmälliset ja tarkkarajaiset valtuussäännökset. Jo hallituksen esityksessä laiksi maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä (HE 161/2007 vp, s.15) mainitaan esimerkkinä valmisteltavana oleva laki eläintunnistusjärjestelmästä, johon erityislakiin rekisterien tietosisältöjen kirjaaminen yhdenmukaisesti olisi tarkoituksenmukaisinta tehdä.

### 3.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että eläinten tunnistamisesta ja rekisteröimisestä säädettäisiin uudella lailla. Laki eläintunnistusjärjestelmästä korvaisi sirpaleisesti eri lakeihin perustuneen säädöspohjan ja sisällön. Lailla luotaisiin myös puitteet EY:n eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevan lainsäädännön edellyttämien tunnistamis- ja rekisteröintijärjestelmien käyttöön ottamiselle. EY:n lainsäädännössä säädetyt taikka kansallista toimeenpanoa edellyttävät seikat on otettu huomioon lakia valmisteltaessa.

Lakia voitaisiin soveltaa kaikkiin eläimiin lukuun ottamatta luonnonvaraisina eläviä eläimiä. Lain soveltamisalaan kuuluvista eläinlajeista säädettäisiin kuitenkin tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Vaikka lain soveltamisala ei kattaisi luonnonvaraisena eläviä eläimiä itsessään, olisi luonnonvaraisten eläinten ruokintaan tarkoitettujen haaskaruokintapaikat rekisteröitävä silloin, kun niissä käytetään EY:n sivutuoteasetuksessa tarkoitettuja eläimistä saatavia sivutuotteita.

Laissa säädettäisiin eläinten tunnistamisen, rekisteröimisen ja jäljittämisen perusteista, toimijoiden ja viranomaisten oikeuksista ja velvoitteista, valvontaviranomaisista, valvonnasta, pakkokeinoista ja rangaistuksista. Ehdotuksen mukaan voitaisiin sellaisista vaatimuksista, kuten toimijoiden ilmoitusvelvol-



lisuudesta, eläinten merkitsemisestä, eläinluetteloiden pitämisestä ja valvonnan suunnittelusta ja järjestämisestä, antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Eläintunnistusjärjestelmän rekistereihin talletettavien tietojen hallinnointiin ja asiakirjoihin olisi voimassa, mitä tietojärjestelmälaissa asiasta säädetään, jolloin lait tukisivat toisiaan ja saataisiin yhtenäinen pohja rekisteritietojen ja asiakirjojen käsittelyyn ja käyttöön. Siten henkilötietolaissa, julkisuuslaissa ja muussa lainsäädännössä viranomaistoinnille ja rekisterinpidolle asetettuja hyvän hallinnon periaatteita noudatettaisiin tietojärjestelmälain mukaisesti.

Eläintunnistusjärjestelmän rekistereiden rekisterinpitäjänä toimisi tietojärjestelmälain 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla Elintarviketurvallisuuksivirasto. Rekisterinpitäjänä sille kuuluisivat rekistereiden kehittämisestä, ylläpidosta ja tietosisällöstä vastaamisen lisäksi rekisterinpitäjän vastuuseen liittyvät muut tehtävät kuten rekistereiden asianmukaisesta käytöstä vastaaminen ja tiedonluovutus. Maaseutuvirastolla, maa- ja metsätalousministeriöllä ja sen tietopalvelukeskuksella, lääninhallituksilla, työ- ja elinkeinokeskuksilla, kuntien maaseutuelinkeino- ja elintarvikevalvontaviranomaisilla sekä kunnaneläinlääkäreillä olisi nykyiseen tapaan oikeus käyttää ja päivittää tietoja säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

## 4 Esityksen vaikutukset

### 4.1 Taloudelliset vaikutukset

#### 4.1.1 Rekisterit

##### 4.1.1.1 Vaikutus hallinnon kustannuksiin

Ehdotetun eläintunnistusjärjestelmän voidaan arvioida lisäävän hallinnon kustannuksia rekisterien rakentamis-, kehittämis- ja ylläpitokustannusten, rekisteri-ilmoitusten hallinnointi- ja käsittelykustannusten sekä valvontakustannusten muodossa.

Keskusrekisterin kehittäminen maa- ja elintarviketalouden hallinnon tarpeisiin on aloitettu ensisijaisesti EY:n lainsäädännön sel-

laisten yhä laajempien valtion valvontavelvoitteiden täyttämiseksi, kuten vastustettavien eläintautien ennaltaehkäisy- ja valmiusvelvoitteet sekä kansanterveyden turvaaminen TSE-tautien osalta. EY:n lainsäädäntö vaatii jäsenvaltioiden viranomaisilta reaaliaikaista tietoa useiden eläinlajien pidon laajuudesta ja eläinten sijainnista, saapumisesta toisista jäsenvaltioista tai EU:n ulkopuolelta, jotta mahdollisiin tautipurkauksiin kyetään reagoimaan nopeasti ja tehokkaasti. Lisäksi rekisteriä edellytetään valtiolta EY:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisesti maksettavien eläintukien hallinnoinnissa ja valvonnassa.

Nykyisen eläinten tunnistamista koskevan lainsäädännön piirissä on noin 950 000 nautaeläintä, 1 300 000 sikaeläintä sekä 125 500 lammas- ja vuohieläintä. Eläintenpitäjiä on lainsäädännön piirissä noin 28 000, eläinvalvontajia noin 200 ja elintarvikealan toimijoita noin 200. Nykyisiin rekistereihin vastaanotetaan toimijoilta vuositasolla yhteensä noin 2,5 miljoonaa ilmoitusta.

Lain soveltamisalan piiriin tulisivat uusina eläinlajeina hevoseläimet (kuten hevoset, ponit, aasit), mehiläiset, muu siipikarja kuin munivat kanat, turkiseläimet sekä sivutuotteella kasvatettavat madot ja toukat. Hevoseläimistä pääosa on jo rekisteröity jalostus- ja kilpailutoimintaa harjoittavan organisaation (Suomen Hippos ry) toimesta. Siten hevoseläimet ja ryhmä- tai eläintenpitäjäkohteisina ilmoituksina rekisteröitävät mehiläiset, siipikarja, turkiseläimet ja sivutuotteella kasvatettavat madot ja toukat lisäksi rekisteri-ilmoituksia vain vähäisessä määrin.

Pääosan eläintunnistusjärjestelmän yhtenäistämistä ja rakentamisesta hallinnolle aiheutuvista lisäkustannuksista arvioidaan ajoittuvan järjestelmän rakentamisvaiheeseen ja käytön alkuvaiheeseen. Eläintunnistusjärjestelmän rekisterien pilottihankkeena toimineen lammas- ja vuohirekisterin kehittämiskustannukset tulevat olemaan arviolta 1,8 miljoonaa euroa. Muiden yksilötunnistusta edellyttävien eläinlajien, kuten nauta-, ja hevoseläinten ja ryhmä- ja parvitunnistusta edellyttävien eläinlajien, kuten sikojen, siipikarjan ja vesiviljelyeläinten, tuominen tässä pilottiosassa määriteltyyn ympäristöön arvioidaan aiheuttavan lisäkustannuksia Sellaisen eläinlajien, joiden tunnistaminen perustuu

eläintenpitäjän ja pitopaikan tunnistamiseen, kuten mehiläiset, turkiseläimet sekä sivutuotteella kasvatettavat madot ja toukat, tuominen järjestelmän piiriin ei aiheuta järjestelmän rakentamisen osalta lisäkustannuksia, vaan nykyiset rakenteet ovat näiden eläinlajien osalta suoraan käyttökelpoisia. Keskusrekisterin rakentamisen arvioidaan alustavasti kestävän vuoteen 2014 asti.

Keskusrekisterin rakentamis- ja kehittämiskustannukset rahoitettaisiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tietojärjestelmien kehittämisen momentilta sille merkittyjen määrärahojen puitteissa. Rekisterien merkittävimmät käyttöalueet ovat varautuminen eläintautien vastustamiseen, eläinten jäljitettävyyden eläintenpitäjä- ja pitopaikka-kohtaisesti sekä eläintukien maksamiseen liittyvät tehtävät.

Kustannusten vastapainoksi eläintunnistusjärjestelmän odotetaan kuitenkin helpottavan merkittävästi tietojen keräämistä ja hallintointia. Rekisterien teknisen ylläpidon osalta on niin ikään odotettavissa kustannustehokkuutta, kun ylläpidettävänä on yhtenäinen alustaratkaisu eikä useita erilaisia tai muutoin moninkertaisia ja erilaista osaamista vaativia ratkaisuja. Valtionhallinnon tavoitteena on tehostaa ja yhtenäistää tietojärjestelmiä ja niiden käyttöä.

Yhtenäisen rekisterijärjestelmän avulla on arvioitu saavutettavan taloudellisia säästöjä ja vähennettävän päällekkäistä työtä, koska keskitetyn järjestelmän tietoja voisivat hyödyntää kaikki ne hallinnonalan viranomaiset ja organisaatiot, jotka viranomaistoiminnassaan tietoja tarvitsevat. Lisäksi järjestelmän tietoja olisi mahdollista käyttää tilastotoimessa, joten tietojärjestelmän on arvioitu nopeuttavan tiedonkulkua, tehostavan tiedon käyttöä ja edesauttavan sellaisia toimenpiteitä, joilla tähdätään toimijoiden hallinnollisen taakan ja välillisten kustannusten vähentämiseen.

#### 4.1.1.2 Vaikutus toimijoiden kustannuksiin

Rekisteri-ilmoitukset soveltuvat erinomaisesti sähköisen asioinnin piiriin, joka myös valtionhallinnon IT-strategian tavoitteen mukaisena mahdollistaisi ilmoitusten tekemises-

tä vastuussa olevien toimijoiden asioinnin viranomaisen kanssa joustavasti ja itselleen sopivana ajankohtana. Sähköisen asioinnin lisääminen myös tukisi järjestelmän kustannustehokkuutta sekä alentaisi rekisteri-ilmoitusten käsittelykustannuksia vaikuttaen sitä kautta toimijoilta perittäviin maksuihin.

#### 4.1.2 Eläinten merkitseminen ja luettelonpito

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti nauta-, sika-, lammas- ja vuohieläimet sekä tarhatut peurat on merkittävä tunnistimin, joten ehdotetulla lailla ei ole näiltä osin vaikutusta kyseisiä eläinlajeja pitävien toimijoiden kustannuksiin. Suurin osa Suomessa syntyvistä hevosista merkitään mikrosirulla jo nyt, joten hevoseläintenkaan merkitsemisen osalta ehdotettu laki ei merkittävästi lisää eläintenpitäjien välittömiä kustannuksia. Muiden lain piiriin mahdollisesti sisällytettävien eläinlajien kuten siipikarjan, mehiläisten, turkiseläinten sekä sivutuotteella kasvatettavien matojen ja toukkien osalta ei näköpiirissä ole yksilö- tai ryhmämerkitsemistä.

Niistä eläinlajeista, joiden osalta voimassa olevassa lainsäädännössä on säännökset merkitsemisestä, on säännökset myös luettelonpidosta. Myös muualla lainsäädännössä on useita päällekkäisiä säännöksiä eri eläinlajeja koskevasta luettelonpidosta. Ehdotetun lain luettelonpitosäännöksillä olisi tarkoitus mahdollistaa näiden päällekkäisyyksien poistaminen. Siten luettelonpidon yhdenmukaistamisella olisi toimijoiden välillisiä kustannuksia ja hallinnollista taakkaa vähentävä vaikutus.

#### 4.1.3 Valvonta

Uusien eläinlajien myötä valvottavien kohteiden määrä tulevaisuudessa lisääntyisi ja lisääisi siten hallinnolle aiheutuvia valvontakustannuksia. Kattavan keskitetyn järjestelmän avulla voitaisiin kuitenkin valvonnan suunnittelua tehostaa ja valvontakäynnit suunnata riskiarviointia käyttäen tarkasti sekä yhdistää ne taloudellisella tavalla muihin samaan toimijaan kohdistuviin, muun lainsäädännön edellyttämiin valvontakäynteihin.

#### 4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa nykyisten viranomaisten asemaa tai tehtäviä. Päävastuu esityksen mukaisia rekistereitä koskevista viranomaistehtävistä olisi Elintarviketurvallisuusvirastolla, joka tietojärjestelmälain 5 §:n tarkoittamalla tavalla on eläintunnistusjärjestelmään kuuluvien rekistereiden pitäjä. Lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto vastaisi toimijoiden tekemien rekisteri-ilmoitusten käsittelyn järjestämisestä, päättäisi tietojen luovuttamisesta sivullisille, hyväksyisi tunnistimet ja eläinluettelomallit sekä vastaisi keskusviranomaisena valvonnan suunnittelusta ja ohjaamisesta.

Esityksellä ei myöskään muutettaisi nykyisen valvontaorganisaation ja valvontaan osallistuvien viranomaisten asemaa. Tavoitteena on kuitenkin vahvistaa Elintarviketurvallisuusviraston asemaa valvonnan ohjauksessa muun muassa vuosittaisen kansallisen valvontasuunnitelman laatimisen avulla.

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen on jo nykyään maatilaa ja sen toimintaan kohdistuvan tukihakumenettelystä vastaava viranomainen kunnassa sekä tietojärjestelmälain mukaisesti maaseutuelinkeinohallinnon tietoja käyttävä ja päivittävä viranomainen säädettyjen tehtäviensä mukaisesti. Ehdotus ei tässä vaiheessa aiheuttaisi kunnille uusia tehtäviä eikä teknisiä järjestelyjä.

Yhdenmukaisella, yhtenäisellä ja yhteiskäyttöisellä tietojärjestelmällä voitaisiin viranomaistoimintaa tehostaa valtionhallinnon tuottavuusohjelman edellyttämällä tavalla myös muuttuvissa oloissa.

#### 4.3 Ympäristövaikutukset

Eläinten ja eläinperäisten tuotteiden vapaa liikkuminen EU:n alueella sekä maailman-kaupan vapautumiseen tähtäävät toimenpiteet lisäävät eläintautien leviämisen mahdollisuuksia. Hyvän eläintautitilanteen säilyttämiseksi ja tautien leviämistä ehkäisevien toimenpiteiden käynnistämiseksi on Suomessa laadittu myös EY:n lainsäädännön edellyttämiä valmiussuunnitelmia eri eläinlajien ja eläintautien osalta. Jotta näiden suunnitelmi-

en pohjalta tautitapaukset voitaisiin tehokkaasti ja taloudellisesti hoitaa, taudin leviäminen pysäyttää ja taudin hävittämistoimenpiteet kohdentaa tarkoituksenmukaisesti, on tunnettava kunkin taudin osalta oleellisten eläinlajien eläinten sijainti eli pitopaikat, eläinten liikkuminen pitopaikasta toiseen, eläinmäärät ja eläimistä vastuussa olevat toimijat. Yhdenmukaisen eläintunnistusjärjestelmän kattavat tiedot tarjoaisivat edellytykset kustannustehokkaalle toiminnalle myös eläintautikriiseissä ja niistä toipumisessa.

Sivutuotteita koskevan lainsäädännön tarkoituksena on poistaa ihmisille mahdollisesti vaarallinen materiaali elintarviketjasta ja huolehtia tämän materiaalin ihmisten, eläinten ja ympäristön terveyden kannalta turvallisesta käsittelystä ja loppusijoituksesta. Eläintunnistusjärjestelmän tiedot kattaisivat myös kuolleiden eläinten hävittämistiedot, jotta vaarallisimmaksi luokitellun materiaalin saamista asianmukaiseen käsittelyyn voitaisiin valvoa. Haaskaruokintapaikkojen tunteminen on myös tärkeätä, koska niiden kaikin puolin turvallisesta sijoittamisesta olisi voitava varmistua ja haaskaruokintaan käytetyn materiaalin asianmukaisuutta olisi voitava valvoa.

#### 4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Kuluttajien luottamuksen säilyttäminen eläinperäisiin tuotteisiin on tärkeätä, etenkin mahdollisten eläintauteihin tai elintarviketurvallisuuteen liittyvien kriisien aikana ja jälkeen. Kuluttajien luottamuksen puute voisi aiheuttaa merkittäviä häiriöitä markkinoilla, jos kuluttajien usko viranomaisten kykyyn hoitaa kriisitilanne nopeasti, tarkasti ja taloudellisesti horjuu. Eläintunnistusjärjestelmän rekisterit tarjoaisivat perustan eläinperäisen alkutuotannon riskiperusteiseen valvontaan ja näin kriisejä ennalta ehkäisevään toimintaan. Eläintuotannon jäljitettävyyden puolestaan mahdollistaa esiin tulevien ongelmien selvittämisen ja niihin puuttumisen.

Eläinten hyvinvointi ja etenkin elintarviketjuun tarkoitettujen eläinten hyvinvoinnista varmistuminen on kuluttajien mielestä yhä tärkeämpää. Eläintunnistusjärjestelmän tieto-

ja voitaisiin käyttää eläinten hyvinvoinnin valvonnassa riskianalyysin perustana ja näin kohdentaa valvonta tunnistetun eläintuotannon riskialteimpiin kohteisiin. Jo nyt nautarekisterin tietoja analysoimalla voidaan valvontaa kohdentaa sellaisiin pitopaikkoihin, joissa tietyt riskiä osoittavat tekijät täytyvät.

Maataloustukien hakemiseen ja maksamiseen liittyvästä byrokratiasta on viime vuosina keskusteltu runsaasti. Kotieläintuotannosta maksettavat tuet ovat merkittävä osa koko tukimäärästä. Hakuprosessi kokonaisuudessaan muodostaa suuren hallinnollisen taakan niin tuen hakijoille kuin viranomaisillekin. Hakuprosessien yksinkertaistaminen ja tietojen kirjaaminen hakulomakkeille voisi helpottaa merkittävästi, jos eläintunnistusjärjestelmän tiedot olisivat laajemmalti käytettävissä tukihakuprosessissa. Tukien valvonnan osalta tietojärjestelmän avulla pystyttäisiin myös varmistumaan julkisten varojen asiallisesta ja oikein kohdentuvasta käytöstä aikaisempaa tehokkaammin.

## 5 Asian valmistelu

### 5.1 Valmisteluvaiheet ja aineisto

Esitysehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriön asettamassa työryhmässä, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus eläimiä pitävien toimijoiden, pitopaikkojen ja eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskeviksi lain tason säännöksiksi (HARE:MMM049:00/2006). Työryhmässä olivat edustettuina maa- ja metsätalousministeriön lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto, Maataloustuottajien Keskusjärjestö MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Suomen Hippos ry sekä ProAgria Yhtymä. Esityksen jatkovalmistelu on tehty virkamiestyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

### 5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2006 asettaman työryhmän laatimasta luonnoksesta laiksi eläintunnistusjärjestelmästä

pyydettiin lausunnot vuonna 2007. Työryhmän työtä jatkettiin virkatyönä saatujen lausuntojen pohjalta ja ottaen erityisesti huomioon keväällä 2008 voimaan tullut laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä (248/2008), joka on maa- ja metsätalousministeriön toimialan tiedonhallintaa koskeva yleislaki. Uusittu luonnos hallituksen esitykseksi laiksi eläintunnistusjärjestelmästä lähetettiin laajalle lausuntokierrokselle viranomaisille ja sidosryhmille 16.1.2009.

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, sisäasiainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriön muut osastot (4), maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, lääninhallitukset (5), länsstyrelsen på Åland, Ålands Landskapsregeringen, Elintarviketurvallisuusvirasto, Maaseutuvirasto, työ- ja elinkeinokeskukset (15), Tietosuojavaltuutetun toimisto, Suomen ympäristökeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Svenska Lantbrukssällskapens förbund rf, Suomen Kuntaliitto, Elintarviketeollisuusliitto ry, Kalatalouden Keskusliitto, Lihakeskusliitto ry, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL, Eläintautien torjuntayhdistys ry ETT, Pro Agria Maaseutukeskusten Liitto, Pro Agria Maatalouden Laskentakeskus Oy, Suomen eläinlääkäriliitto ry, Suomen Hippos ry, Suomen Hevosenomistajien keskusliitto, Suomen Mehiläishoitajien Liitto, Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Suomen Kalakauppiaaliitto ry, Suomen Lammasyhdistys ry, Suomen Siipikarjaliitto ry, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry, Suomen Turkiseläinten Kasvattajien Liitto ry, Ålands Fiskodlarförening rf, Honkajoki Oy. Lisäksi lausunnon antoivat Faba Jalostus Osuuskunta yhdessä Osuuskunta Kotieläinjalostuskeskus Faban ja Alkiokeskuksen kanssa sekä Kennelliitto.

Lausuntoja saatiin yhteensä 30. Lausunnoissa pidettiin yleisesti tarpeellisena, että eläinten tunnistamisjärjestelmästä ja rekistereistä säädetään lain tasolla. Monet lausunnonantajat korostivat yhden keskusrekisterin tärkeyttä päällekkäisyyksien välttämiseksi ja toimijoiden hallinnollisen taakan keventämi-

seksi. Tietokantojen toivottiin varmistavan yksinkertainen ja toimiva rekisteröinti.

Oikeusministeriö piti tärkeänä, että muutamia valtuussäännöksiä täsmennetään ja että lisätään perusteluja rangaistussäännöksen syyksiluettavuuden asteesta tahallisuuden ja törkeän tuottamuksen osalta. Lisäksi oikeusministeriö esitti, että esityksen sääätämisyjärjestykseen täsmennetään tarkastusoikeutta kotirauhan piirissä ja lakitekstiin kirjoitetaan eri virkkeeseen, että vain viranomainen voi tehdä tarkastuksen kotirauhan piirissä. Kotirauhan suojaama piiri määriteltäisiin perustuslakivaliokunnan kannanottojen mukaisesti koskemaan pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyjä tiloja ja asuntoja. Koska aikaisemmat eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevat maa- ja metsätalousministeriön asetukset ja päätökset jäävät edelleen voimaan, tulisi voimaantulosäännökseen sisällyttää maininta, että ne jäävät voimaan vain siltä osin, kuin ne eivät ole ristiriidassa ehdotetun lain kanssa. Harkittavaksi ehdotettiin, että virka-apua koskevaan pykälään otetaan viittaussäännös poliisilain 40 §:ään.

Sisäasiainministeriö esitti, että poliisin antaman virka-apun edellytykseksi asetetaan poliisilain mukaisesti se, että valvontaviranomaista estetään suorittamasta virkatehtävään.

Valtiovarainministeriö mielestä toimijoiden tulee rahoittaa valvonta kokonaisuudessaan maksuilla eikä ministeriö puolla rekisterin rakentamis-, ylläpito- ja kehittämiskustannusten kattamista kokonaisuudessaan budjetivaroin. Kuntaliitto esitti, että kunnille laissa esitetyistä tehtävistä aiheutuvat lisäkustannukset on korvattava kunnille täysimääräisesti. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto

MTK ry ilmoittaa, että eläintenvälittäjät ja kasvattajat on vapautettava maksuista. Liiton mielestä on kohtuutonta periä maksuja viranomaisten itse vaatimista asioista ja valvontatoimenpiteiden suorittamisesta. Myös eräät eläinkasvattajien järjestöt esittivät, ettei toimialalle saa kohdistua kustannuksia.

Elintarviketurvallisuusvirasto piti tärkeänä, että kaikkien kustannusten osalta varmistetaan, että ne voidaan kattaa ja lain täytäntöönpano turvata tuottavuushankkeen edellyttämistä säästö- ja tehostamissuunnitelmita huolimatta. Maa- ja metsätalousministeriön maatalousosasto, Maaseutuvirasto ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus esittivät, että ne mainittaisiin rekisterin käyttäjätahoina.

Tietosuojavaltuutettu katsoi, että esityksessä on hyvin otettu huomioon henkilötietojen käsittely ja rekisterinpidolliset kysymykset. Tietosuojavaltuutettu piti henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten "keskittämistä" hallinnonalalla lakien soveltamisen ja tulkinallisten kysymysten kannalta perusteltuna ja järkevänä.

Suomen ympäristökeskus (SYKE) esitti, että lain soveltamisala rajattaisiin suoraan vain tuotantoeläimiin ja että pysyväisluonteisesti esimerkiksi perinnemaiseman hoitajina toimiville eläimille ei merkintää ja rekisteröintiä vaadittaisi. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos esitti, että porojen ja riistaeläintarhojen asemaa lakiesityksessä täsmennettäisiin. Kennelliitto esitti koirien tunnistusjärjestelmäpakon käyttöönottoa.

Lausunnoissa esitetyt huomautukset on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon ehdotusta viimeisteltäessä.

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

### 1 Lakiehdotusten perustelut

#### 1.1 Laki eläintunnistusjärjestelmästä

##### 1 Luku

##### Yleiset säännökset

##### 1 §. *Lain tarkoitus*

Lain tarkoituksena olisi toimia selkeänä ja perustuslain vaatimusten mukaisena säädöspohjana uudelle yhtenäiselle eläintunnistusjärjestelmälle, jonka puitteissa voitaisiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla eläimistä vastuussa olevat toimijat, eläinten pitopaikat ja eläimet tunnistaa ja rekisteröidä tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkoituksena olisi koota yhdeksi, yhtenäisellä alustaratkaisulla toimivaksi keskusrekisteriksi nykyisen lainsäädännön perusteella toimeenpannut eläinlajikohtaiset keskusrekisterit ja sellaiset hajautettuna toimivat rekisterit, kuten työ- ja elinkeinokeskusten pitämät vesiviljelyrekisterit, sekä varautua uusia eläinlajeja koskevien tietotarpeiden tallettamiseen samaan järjestelmään.

Eläintunnistusjärjestelmän tavoitteena olisi edistää eläinten, ihmisten ja ympäristön terveyden suojelua, eläinten hyvinvoinnin parantamista sekä elintarviketurvallisuuden varmistamista, ja sitä varten kerätä eläinlajeittain tieto eläinten sijainnista, määrästä sekä jäljittää eläinten liikkuminen pitopaikasta toiseen. Tämänkaltaisen tiedon olemassaolo olisi ensisijaisen tärkeätä laadittaessa valmiussuunnitelmia helposti leviävien, vaarallisten ja valvottavien eläintautien (*vastustettavat taudit*) sekä zoonoosien aiheuttamien tautien seuranta- ja valvontaohjelmien kattavuutta ja vaikuttavuutta voitaisiin tehokkaasti ja taloudellisesti parantaa hyödyntämällä järjestelmän rekistereihin talletettuja tietoja riskinarvioinnin tukena. Akuutissa taudinpurkaustilanteessa rekisteritietojen käyttäminen nopeuttaisi taudin leviämisen ehkäisemisessä sekä hävittämisessä tarvittavien toimenpitei-

den tarkoituksenmukaista kohdentamista sekä edesauttaisi tapauksen kaikkinaista selvittelyä.

Järjestelmän rekistereihin talletettuja tietoja voitaisiin myös käyttää elintarvikkeiden tuotantoketjun turvallisuuden valvonnassa, ihmisten, eläinten ja ympäristön terveyden suojelussa sekä eläinten hyvinvoinnin turvaamisessa. Lisäksi järjestelmää voitaisiin hyödyntää maatalouden tukijärjestelmien haku- ja hallinnointiprosesseissa.

Eläinten tunnistamista koskevien Euroopan yhteisön (EY) säännösten tavoitteena on eläinten paikallistaminen ja jäljittäminen, mikä on olennaisen tärkeää tartuntatautien valvonnan kannalta. EY edellyttää, että kaikissa jäsenmaissa on käytössä tietojärjestelmiä, jotka sisältävät ajan tasalla olevaa tietoa EY:n säädösten piiriin kuuluvista eläinten pitäjistä, pitopaikoista ja eläimistä jäsenvaltion alueella. EY:n säännökset vaativat tiettyjen eläinlajikohtaisten tietojen keräämistä ja tallettamista rekistereihin sekä näiden tietojen käyttöä muun muassa eläinten alkuperän, pitopaikan sekä jäsenvaltion alueen sisällä tapahtuvien eläinten siirtojen jäljittämiseksi. Yhteisö edellyttää myös tietojärjestelmän käyttämistä tukijärjestelmien valvonnassa.

##### 2 §. *Soveltamisala*

Lakia sovellettaisiin maa- ja metsätalousministeriön erikseen nimeämien eläinlajien kaikkiin eläimiin riippumatta siitä, pidetäänkö kyseistä eläintä tai eläinlajia tuotantoeläimenä vai seura- tai harraste-eläimenä, ja riippumatta siitä, ovatko eläimet yksilöllisesti tunnistettavissa ja rekisteröitävissä. Eläinten lisäksi hedelmöitettyt sukusolut, siitosmunat, alkiot ja toukat kuuluisivat lain soveltamispiiriin. Lain soveltamisalaan kuuluvaksi nimettäisiin ensisijaisesti EY:n eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevan lainsäädännön edellyttämät eläinlajit, kuten nauta-, sika-, lammas-, vuohi-, hevos- ja vesiviljelyeläimet. Myös sellaiset edellisiin kuulumattomat eläinlajit, jotka ovat alttiita sairastumaan vastustettaviin tauteihin tai zoo-

nooseihin taikka, jotka toimivat tehokkaasti edellä mainittujen tautien levittäjinä, kuten esimerkiksi mehiläiset ja siipikarja, olisi tarkoituksenmukaista nimetä lain soveltamisalaan kuuluvien eläinlajien joukkoon. EY:n eläintauteja ja zoonooseja koskeva lainsäädäntö edellyttää tietoja, joiden perusteella voidaan arvioida esimerkiksi kartoitus- tai torjuntatoimenpiteiden kattavuutta. Samoin olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää nimettyjen joukkoon sellaiset eläinlajit, kuten turkiseläimet ja sivutuotteella kasvatettavat madot ja toukat, joiden ruokinnassa käytetään EY:n sivutuoteasetuksen tarkoittamaa eläinperäistä ainesta. EY:n lainsäädännössä on erityisesti Suomea koskeva poikkeus, joka sallii tietyin edellytyksin lajinsisäisen eläinperäisen sivutuotteen käytön turkiseläinten rehuna ja jonka säännöksen asianmukaista noudattamista on valvottava.

Koska kaikkia yksittäisiä eläinlajeja tai eläintyypppejä ei voitaisi laissa täsmällisesti luetella, nimetään lain soveltamisalaan kuuluvat eläinlajit erikseen asetuksella. Tällöin myös EY:ssä valmisteltavat uudet rekisteröintiä vaativat eläinlajit voitaisiin joustavasti liittää keskusrekisterin piiriin. EU:n uudesta eläinten terveyttä koskevasta strategiasta vuosiksi 2007—2013 annetussa komission tiedonannossa Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitalle ja alueiden komitealle kuvataan jäljitettävyyden yhdeksi uuden eläinterveysstrategian päävälineistä. Tältä osin on siten odotettavissa uusia yhteisön normeja, joilla voidaan vahvistaa tautivalvontaa ja tautien hävittämistä.

Lakia sovellettaisiin myös haaskaruokinta- paikkoihin, joissa harjoitetaan EY:n sivutuoteasetuksen tarkoittamaa luonnonvaraisten eläinten haaskaruokintaa, koska EY:n sivutuoteasetuksen mukaisen eläinperäisen aineksen käyttämistä luonnonvaraisten eläinten ruokkimiseen on valvottava.

Lakia ei sovellettaisi sellaisiin eläimiin, jotka elävät luonnonvaraisena eikä niiden osalta ole siten osoitettavissa vastuullista toimijaa. Lakia sovellettaisiin esimerkiksi vain tarhattuihin villisikoihin ja muihin riis-taeläimiin, mutta ei samojen eläinlajien luonnonvaraisena eläviin eläinyksilöihin. Lakia voitaisiin soveltaa niin ikään poroihin, jos

niiden osalta olisi tarpeen tarkentaa tunnistamiskäytäntöjä, koska porojen osalta on osoitettavissa vastuullinen toimija.

### 3 §. Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalaan kuuluvan EY:n lainsäädännön täytäntöönpanosta ja valvonnasta. Atk-pohjaisten tietokantojen käyttö eläinten, eläimistä vastuussa olevien toimijoiden ja pitopaikkojen rekisteröinnissä on yhteisön säädösten mukaan tiettyjen eläinlajien osalta pakollista, ja näissä säädöksissä asetetaan eläimiä pitävälle toimijoille velvoitteita, joiden noudattamista viranomaisten tulee valvoa. Säädöksissä määritellään myös yksityiskohdaisesti eläinten tunnistamisesta, tunnistamisesta, tunnistuskoodeista ja tunnistamiseen liittyvistä asiakirjoista.

Pykälässä lueteltaisiin ne EY:n eläinten tunnistamista koskevaan lainsäädäntöön kuuluvat asetukset, joita sovelletaan suoraan sellaisenaan.

Lain säännöksiä, joissa viitataan Euroopan yhteisöön tai Euroopan unionin jäsenvaltioihin, sovellettaisiin myös Euroopan talousalueeseen ja sen jäsenvaltioihin.

### 4 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön

Pykälässä määriteltäisiin ehdotetun lain suhde maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettuun lakiin (284/2008, tietojärjestelmälaki), joka on maa- ja metsätalousministeriön toimialan tietojen käsittelyä ja hallinnointia koskeva yleislaki. Eläintunnistusjärjestelmän rekisterit kuuluisivat tietojärjestelmälain 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään. Eläintunnistusjärjestelmän rekisterien tietojen käsittelyyn, säilyttämiseen, korjaamiseen, luovuttamiseen ja salassapitoon sovellettaisiin lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) ja henkilötietolakia (523/1999) siten kuin tietojärjestelmälaissa säädetään, jollei ehdotettuun lakiin otetuissa erityissäännöksissä toisin säädetä.

Hallituksen esityksessä laiksi maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä (HE 161/2007, s. 15—16) todetaan, että eri rekisterien tietosisällön tarkka kirjaaminen on tarkoituksenmukaista tehdä erillislaeissa, kuten laissa eläintunnistusjärjestelmästä, jossa olisivat säännökset asianomaiseen rekisteriin talletettavista tiedoista ja muun muassa ilmoitusvelvollisuudesta. Mainitun hallituksen esityksen mukaan kunkin alan erityislaeissa olisi tarvittaessa tarkemmat säännökset viranomaisten tietojen keräämisoikeudesta, asiakkaiden ilmoitusvelvollisuudesta sekä tarvittaessa rekisterien tietosisällöistä. Sen sijaan tietojärjestelmälaissa annetaan viranomaisille ja muille tietojen käyttöön oikeutetuille tahoille velvoitteet, joiden mukaan tietoja voidaan käyttää, sekä säädetään myös viranomaisten oikeuksista tietojen käytössä. Tietojärjestelmälaissa määritellään oikeus käyttää tietoa, mahdollisuus tietojen yhteiskäyttöön sekä se, missä laajuudessa tietoja käytetään.

### 5 §. Määritelmät

Pykälään koottaisiin eräitä keskeisiä ehdotetussa laissa käytettäviä määritelmiä.

Pykälän 1 kohdassa *eläin* määriteltäisiin niin, että eläimellä tarkoitettaisiin joko yhtä eläinyksilöä tai samaan eläinlajiin kuuluvien eläinyksilöiden muodostamaa ryhmää. Myös eläinten eri kehitysvaiheet, kuten hedelmöityt sukusolut, siitosmunat, alkiot, toukat, sisältyisivät tähän määritelmään. EY:n eläinten tunnistamista koskevassa lainsäädännössä on eri eläinlajien tunnistamista käsitelty eri tavoin. Eläinyksilöiden tunnistaminen on nautalammasta-, vuohi- ja hevoseläinten osalta pidetty tärkeänä, joten näistä eläinlajeista säädettäessä eläimellä tarkoitettaisiin yhtä eläinyksilöä. Sikaeläinten tunnistaminen on sen sijaan nähty eläintautinäkökulmasta tarpeelliseksi vain ryhmätasolla siten, että saman eläintenpitäjän hallinnassa syntyneet siat saavat saman tunnistusmerkinnän. Joten sikaeläinten osalta eläimellä tarkoitettaisiin samassa pitopaikassa, samaan aikaan olevaa ja samalla tunnistusmerkinnällä varustettua yhden tai useamman sikaeläinyksilön muodostamaa ryhmää. Samoin siipikarjan, vesi-

viljelyeläinten, mehiläisten, turkiseläinten sekä sivutuotteella kasvatettavien matojen ja toukkien osalta eläimeksi voitaisiin nimittää yhden tai useamman eläinyksilön muodostamaa ryhmää.

Kohdassa 2 *eläimistä vastuussa oleva toimija* olisi yhteisnimitys jäljempänä kohdissa 3—5 määritellyille eläinvälittäjälle, elintarvikealan toimijalle ja eläintenpitäjälle, jotka luonnollisina henkilöinä tai oikeushenkilöinä ovat eläinten omistajia tai haltijoita, ja siten vastuussa eläimestä kukin omalta osaltaan.

Kohdassa 3 *eläinvälittäjällä* tarkoitettaisiin sellaisia toiminnanharjoittajia, jotka ostavat eläimiä ja myyvät niitä joko jatkokasvatettavaksi tai teurastettavaksi pitäen eläimiä hallussaan korkeintaan 30 vuorokautta ennen eläinten siirtymistä seuraavan toimijan haltuun. Myös sellaiset toiminnanharjoittajat, jotka ostavat eläimiä ilman muita välikäsiä ja teurastuttavat ostamansa eläimet omaan lukuunsa jatkojalostaakseen ruhot edelleen tuotteiksi, olisivat eläinvälittäjiä.

Kohdassa 4 *elintarvikealan toimijalla* tarkoitettaisiin pääsääntöisesti teurastamoalan toimijaa tai kalojen perkaamista harjoittavaa toimijaa.

Kohdassa 5 *eläintenpitäjä* määriteltäisiin muuksi eläimistä vastuussa olevaksi toimijaksi kuin kohdissa 3 ja 4 tarkoitettujen toimijain, kuten esimerkiksi lihanautoja kasvattava tai maidontuotantoa harjoittava maatalousyritys taikka yhtä lammasta lemmikkinä pitävä yksityinen henkilö.

Kohdassa 6 *luokan I käsittelylaitos* määriteltäisiin EY:n sivutuoteasetuksen mukaisesti laitokseksi, jossa luokkaan 1 kuuluvaa ainesta käsitellään ennen sen lopullista hävittämistä.

Kohdassa 7 *eläinkuljettajan* määritelmä olisi samansisältöinen kuin eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/ETY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1/2005 (*kuljetusasetus*) käytetty määritelmä.

Kohdassa 8 *eläinkuljetusvälineen* määritelmässä viitattaisiin niin ikään kuljetusasetuksessa määriteltyyn kuljetusvälineeseen.

Kohdassa 9 määriteltäisiin *pitopaikka* sel-laiseksi maantieteelliseksi paikaksi, jossa



eläimiä pidetään, kasvatetaan tai hoidetaan pysyvästi tai tilapäisesti. Pitopaikka olisi siten maa- tai vesialue, johon saattaisi myös liittyä laitoksia, rakennuksia, tai muita rakennelmia. Tavanomaisen eläintenpitämiseen tarkoitettuna maa- ja vesialueen lisäksi pitopaikkoja olisivat myös eläinvalittajan välitystoiminnassa käyttämät eläinten keräily- ja välikarastointitilat sekä teurastamon navetta.

Kohdassa 10 *pitopaikasta vastuussa olevalla toimijalla* tarkoitettaisiin sellaista eläimistä vastuussa olevaa toimijaa tai muuta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka on pitopaikan omistaja tai haltija. Esimerkiksi vuokrahevostallista vastaisi tallin omistaja tai haltija, eikä yksittäinen vuokrapaikan hevoselleen hankkinut eläintenpitäjä.

Kohdassa 11 määriteltäisiin *haaskaruokintapaikka* sivutuoteasetukseen viitaten. Tällaisen paikan sijoittamiselle on Suomessa vaatimuksia ympäristönsuojelulainsäädännössä.

Kohdassa 12 tarkoitettaisiin *haaskaruokintapaikasta vastuussa olevalla toimijalla* sellaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka käyttää sivutuotteita luonnonvaraisen eläinten ruokintaan haaskaruokintapaikalla.

## 2 Luku

### Eläintunnistusjärjestelmän rekisterit

#### 6 §. Rekisterinpitäjä

Ehdotetun pykälän mukaan rekisterinpitäjänä toimisi Elintarviketurvallisuusvirasto tietojärjestelmälain 5 §:n mukaisesti. Rekisterin pitämällä tarkoitettaisiin yleisvastuuta rekisteritietojen päivittämisestä, käyttämisestä, tiedonluovutuksesta ja oikeellisuudesta sekä rekistereiden ylläpidosta ja kehittämisestä.

Rekistereissä olevia tietoja voisivat säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa käyttää ja päivittää myös maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinokeskus, kuntien maaseutuelinkeino- ja elintarvikevalvontaviranomaiset, läänineläinlääkärit ja kunnan eläinlääkärit sekä Maaseutuvirasto ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Päivittämisellä tarkoitetaan tietojen lisäämis-

tä ja säädetyin edellytyksin tietojen poistamista. Tietojen käyttöoikeudella tarkoitetaan oikeutta hyödyntää tietoja omassa toiminnassa laissa ja sen nojalla säädettyyn tarkoitukseen. Käytöllä ei tarkoiteta oikeutta luovuttaa rekisterin tietoja sivullisille. Viranomaisista, jotka voivat oman toimialansa osalta päättää tietojen luovuttamisesta sivullisille, on säädetty tietojärjestelmälaissa tyhjentävästi.

Elintarvikeketjuun kuuluvia eläimiä pitävien *eläintenpitäjien* ilmoittautumista kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, joka tallentaa tiedot eläintenpitäjärekisteriin, on nykyjärjestelmässä pidetty varsin luontevana, koska tämä ryhmä *eläimistä vastuussa olevia toimijoita* on suurimmalta osaltaan jo maatilan ja sen toimintaan kohdistuvan tukihakumenettelyn osalta muutenkin edellä mainitun viranomaisen asiakas. *Pitopaikkojen* ilmoittaminen samalle viranomaiselle voidaan pitää samoin perustein luontevana. *Eläinvalittajien* osalta maaseutuelinkeinoviranomainen sen sijaan ei ole luontevin ilmoituksen vastaanottava viranomainen. Eläinvalittajat ovat suurelta osin myös eläinkuljettajia, jotka asioivat lääninhallituksen kanssa ja eläinvalittajaksi ilmoittautuminen on näin nähty luontevaksi ohjata lääninhallitusten toimipisteisiin. Lääninhallitukset puolestaan tallettavat tiedot eläinvalittajista eläinvalittajärekisteriin. Ehdotetun lain osalta nykykäytäntöä ehdotetaan jatkettavaksi. Sitä vastoin *eläinrekisteriin* ilmoitettavien tietojen osalta maaseutuelinkeinoviranomaista tai lääninhallitusta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena rekisteri-ilmoitusten vastaanottajana. Tarkoitus olisi, että rekisterinpitäjä voisi määritellä luontevan tietojen vastaanottajan ja päivittäjän käytännössä eläinlajikohtaisesti.

#### 7 §. Avustavan tehtävän siirto muulle kuin viranomaiselle

Elintarviketurvallisuusvirasto voisi käyttää tietyissä viranomaista avustavissa tarkastustehtävissä ja eläinrekisteriin toimitettavien rekisteri-ilmoitusten vastaanottamiseen ja käsittelyyn liittyvissä tehtävissä apunaan myös yksityisoikeudellisia tahoja. Tämä voi olla tarkoituksenmukaista, jos viranomaiselle ei ole resursseja hoitaa kaikkia kyseisiä tehtä-

viä. Lisäksi se voisi muodostua kustannuksiltaan edullisemmaksi sekä ammatillisten erityispiirteiden vuoksi joustavammaksi ja tehokkaammaksi. Tällä hetkellä eläimistä vastuussa olevat toimijat toimittavat nautaeläinten sekä lammas- ja vuohieläinten rekisteri-ilmoitukset Maatalouden Laskentakeskus Oy:öön, joka toimii ilmoitukset vastaanottavana ja tietokantaan päivittävänä teknisenä avustajana. Sikarekisterin rekisteri-ilmoitusten osalta teknisenä avustajana toimii toistaiseksi maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (Tike). Muita rekisterinpitäjää avustavia tehtäviä voisivat olla esimerkiksi joidenkin eläinten tunnistamiseen liittyvät tarkastustehtävät ja tarkastuksesta johtuvan asiakirjan laatiminen.

Yksityisiä tahoja voisivat olla esimerkiksi sellaiset eläintenhoito- ja maatalousjärjestöt, joilla on riittävä asiantuntemus ja resurssit tehtävään hoitamiseen. Tietojärjestelmästä ja muiden tahojen suorittaman tietojenkäsittelyn järjestämisestä vastaisi kuitenkin Elintarviketurvallisuusvirasto.

Perustuslain 124 §:n mukaan, jos julkisia hallintotehtäviä annetaan yksityisten hoidettavaksi, tulee perusteista säätää lailla. Avustavia tahoja velvoittaisivat samat tietosuojasäännökset kuin rekisterinpitäjää, eivätkä ne saisi käyttää haltuunsa saamia tietoja omassa toiminnassaan. Yksityiset tahot noudattaisivat tehtävää hoitaessaan soveltuvin osin hallintolakia (434/2003), kielilakia (423/2003), julkisuuslakia ja sähköisestä asiainnista viranomais-toiminnassa annettua lakia (13/2003). Rikoslain 40 luvun (604/2002) nojalla kyseisessä säännöksessä mainittuja tehtäviä hoitavat olisivat rikosoikeudellisen virkavastuun piirissä.

#### **8 §. Eläintenpitäjä- ja eläinvalittajarekisterin tiedot**

Pykälä vastaisi nykyisiä asetustasoisia säännöksiä eläintenpitäjäksi rekisteröitymisestä. Henkilötietojen suojan kannalta rekisteriin talletettavista tiedoista on kuitenkin säädettävä lailla. Pykälässä lueteltaisiin ne tiedot, jotka rekisteriin talletettaisiin eläimistä vastuussa olevista toimijoista ja heidän toiminnastaan. Rekisteröinti koskisi eläinten-

pitäjiä, eläinvalittajia, ja lisäksi eläinvalittajan osalta myös tietoa toimimisesta eläinkuljettajana tai elintarvikealan toimijana. Tietojen hallinnointiin sovellettaisiin maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmälakia, joka noudattaa henkilötietolain ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain säännöksiä tietojen ja asiakirjojen julkisuudesta ja luovuttamisesta.

EY lainsäädännön mukaan jäsenvaltion toimivaltaisilla viranomaisilla tulee olla tiettyjen eläinlajien, kuten nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja vesiviljelyeläinten sekä munivien kanojen, osalta rekisteri sen alueella toimintaansa harjoittavista eläintenpitäjistä. Eläintenpitäjärekisteri on Suomessa toteutettu osana tietojärjestelmäkokonaisuutta, jolla pyritään parantamaan maa- ja elintarviketalouden rekisteritietojen yhteensopivuutta ja vähentämään toimijoiden ilmoitusvelvoitteista johtuvaa hallinnollista taakkaa.

#### **9 §. Ilmoitukset eläintenpitäjä- ja eläinvalittajarekisteriin**

Asianomaiset toimijat huolehtisivat oma-toimisesti perus- ja muutosilmoitusten toimitamisesta 6 §:ssä tarkoitettulle kussakin tapauksessa määritellylle, toimijan kannalta luonteelle tietoja päivittävälle viranomaiselle, joka tallettaa tiedot rekisteriin. Ilmoitukset olisi toimitettava kirjallisesti tai sähköisesti ennen aiotun toiminnan aloittamista. Muutokset ilmoitettuihin tietoihin olisi tehtävä pykälässä määritellyissä määräaajoissa. Myös rehualan toimija voisi rehulain (86/2008) 18 §:n mukaisesti tehdä ilmoituksen toiminnastaan eläintenpitäjärekisteriin tekemänsä ilmoituksen yhteydessä.

Selvyyden vuoksi säädettäisiin, että tässä pykälässä tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus ei korvaa hyväksyntää tai lupaa, jota muu lainsäädäntö saattaa edellyttää toimijalta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset käyttöön otettavaa tai käytöstä poistuvaa eläinkuljetusvälinettä koskevasta ilmoitusmenettelystä. Säännöksellä ei olisi tarkoitus muuttaa eläinkuljetusvälineitä koskevan lainsäädännön vaatimuksia eikä korvata siinä tarkoitettua ilmoitus- tai hyväksymismenettelyä.

Kaikkien Suomessa hyväksytyjen kuljetusvälineiden tunnistetiedot ovat tietojärjestelmässä käytettävissä. Sen sijaan tunnistetiedot sellaisesta kuljetusvälineestä, joka on hyväksytty jossain muussa EU:n jäsenmaassa ja jota käytetään eläinvalitystoiminnan eläinkuljetuksissa Suomessa, on erikseen tallennettava tietojärjestelmään ennen eläinkuljetusten aloittamista. Tieto eläinkuljetusvälineestä on eläinvalittajan eläinrekisteri-ilmoituksessa pakollinen tieto, joten eläinvalittajan ilmoitus eläinrekisteriin hylkääntyy automaattisessa loogisuustarkastuksessa, jos tunnistetietoa ei ole käytettävissä.

#### **10 §. Pitopaikka- ja haaskaruokintapaikka-rekisterin tiedot**

Pykälä vastaisi nykyisiä asetustasoisia säännöksiä, joissa on edellytetty eläinlajikohtaisesti eläinten pitopaikkojen ilmoittamista rekisteriin. Eläinten pitopaikat rekisteröitäisiin, jotta eläimet voitaisiin jäljittää nopeasti ja tarkasti. EY:n lainsäädännön mukaan jäsenvaltion toimivaltaisilla viranomaisilla tulee olla määrättyjen eläinlajien osalta rekisteri paikoista, jotka kuuluvat sen alueella toimintaansa harjoittaville eläimistä vastuussa oleville toimijoille. Tämän vuoksi pitopaikkarekisterin sisällön vaaditut vähimmäistiedot perustuvat pääsääntöisesti EY:n vaatimuksiin. Eläintenpitäjällä voi myös olla useampia eläinten pitopaikkoja ja eläimiä mahdollisesti siirretään eri pitopaikkoihin esimerkiksi vuodenaikojen mukaan ulkolaitumelle. EY:n säännöksissä edellytetään näidenkin siirtojen ilmoittamista rekisteriin. Eläinten pitopaikkarekisteri on käytännössä toteutettu osana eläintenpitäjäsovellusta.

Selvyyden vuoksi säädettäisiin, että rekisteröimisvelvollisuuden noudattaminen ei korvaa muunlaista hyväksyntää tai lupaa, jota muu lainsäädäntö saattaa edellyttää toimijalta. Esimerkiksi sillä, joka aikoo ryhtyä harjoittamaan sivutuoteasetuksen tarkoittamaa luonnonvaraisten eläinten haaskaruokintaa, on velvollisuus ilmoittaa toiminnan aloittamisesta kunnaneläinlääkärille. Tästä velvollisuudesta on säädetty eräiden sivutuotteita käsittelevien laitosten valvonnasta ja sivutuotteiden käytöstä annetussa maa- ja metsätalo-

usministeriön asetuksessa (850/2005). Kunnaneläinlääkärille tehtävässä ilmoituksessa on muun muassa tarkasti yksilöitävä paikka, jossa eläinjätettä käytetään, jotta viranomaisen voisi tarvittaessa paikan päällä käymällä arvioida paikan sopivuuden aiottuun tarkoitukseen. On tarkoituksenmukaista liittää haaskaruokintapaikkaa koskevat tiedot yhteiseen eläintunnistusjärjestelmään, jotta sivutuoteasetuksen edellyttämä eläinjätteen jäljitettävyyden voidaan toteuttaa. Aikaisemmin ei ole ollut keskitettyä haaskaruokintapaikkarekisteriä.

#### **11 §. Ilmoitukset pitopaikka- ja haaskaruokintapaikkarekisteriin**

Jokaisen pitopaikan osalta olisi pitopaikasta vastuussa olevan toimijan ilmoitettava vaaditut rekisteriin talletettavaksi tarkoitetut tiedot säädettyjen määräaikaisten puitteissa. Samoin olisi haaskaruokintapaikasta vastuussa olevan toimijan ilmoitettava tiedot haaskaruokintapaikan osalta. Määräajoista on säädetty EY:n eläinlajikohtaisissa rekisteröintivaatimuksissa, jotka vastaavat ehdotettua lakia. Haaskaruokinnasta tehtävän ilmoituksen määräaika vastaisi kansallisia säännöksiä. Myös rehualan toimija voisi rehulain 18 §:n mukaisesti tehdä ilmoituksen toiminnastaan pitopaikkarekisteriin tekemänsä ilmoituksen yhteydessä.

Lisäksi 3 momentissa selvennettäisiin, että eläinten pitämiseen tarkoitetut tilat ja paikat tai haaskanruokinta voivat edellyttää muun lainsäädännön mukaan hyväksyntää tai lupaa, esimerkiksi eläinsuojelulain tai ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaan.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin eläinlajikohtaisesti antaa tarkemmat säännökset pitopaikan eläinmäärän ja kapasiteetin ilmoittamisesta.

#### **12 §. Eläinrekisterin tiedot**

Pykälässä lueteltaisiin ne tiedot, joita eläinrekisteriin voitaisiin tallettaa. EY:n asetuksissa on tällä hetkellä määritelty tarkkaan nauta-, hevosen-, lammasten- ja vuohieläimiä koskeviin rekistereihin merkittävät tiedot. Lisäk-

si lakiehdotus mahdollistaisi tarvittaessa tunnistamisvelvollisuuden asettamisen kansallista lainsäädäntöä vaativien EY-säädösten osalta tahi kokonaan kansallisen tarpeen mukaan. Esimerkiksi sikaeläimistä eläinrekisteriin talletettavat tiedot on määritelty kansallista toimeenpanoa edellyttävässä EY-säädöksessä. Hevoseläinten osalta vastaavat tiedot on määritelty EY:n asetuksessa hevoseläinten tunnistamisesta, jonka mukaan hevoseläinten liikkumista pitopaikasta toiseen ei kuitenkaan rekisteriin ilmoiteta. Tunnistamiseen liittyvistä asiakirjoista, kuten nautaeläinpassista, hevoseläinpassista tai vastaavasta tunnistusasiakirjasta, rekisteriin talletettaisiin ainakin asiakirjan sisältö ja antamisaika. Eläinrekisteriin tiedot talletettaisiin joko eläinyksilöittäin tai -ryhmittäin riippuen siitä, mitä EY:n lainsäädäntö tai kansallinen tarve edellyttää eläinten tunnistamiselta.

### 13 §. Ilmoitukset eläinrekisteriin

Eläimistä vastuussa olevien toimijoiden olisi kunkin omaa toimintaansa koskevilta osin ilmoitettava eläimiin liittyvät tapahtumat ja ajan tasalla olevat tiedot. Lisäksi luokan 1 käsittelylaitoksen olisi ilmoitettava sivutuoteasetuksen mukaista riskiainesta sisältävien kuolleiden eläinten kokoruhojen vastaanottamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin ne eläinlajit, joista olisi tehtävä ilmoitus eläinrekisteriin sekä tietojen ilmoittamisen määräajat. EY:n säädöksissä määriteltyjen eläinlajien osalta ilmoituksen sisältö ja määräajat perustuvat kyseisiin EY:n vaatimuksiin.

### 14 §. Huolellisuus- ja selonottovelvollisuus

Eläimestä on oltava eläinrekisterissä ajan tasalla olevat oikeat tiedot jäljitettävyyden varmistamiseksi sekä ihmisten ja eläinten terveyden suojelemiseksi. Eläintä luovutettaessa tai siirrettäessä samoin kuin vastaanotettaessa on kyseisen toimijan huolehdittava ja varmistauduttava siitä, että eläintä koskevat ilmoitukset on asianmukaisesti tehty eläinre-

kisteriin. Tämä kuuluu toimijan ammattitaitoon. Jos ilmenee, että rekisteröintivelvollisuuden piiriin kuuluvaa eläintä ei ole rekisteröity tai se on puutteellisesti rekisteröity, seuraisi siitä, ettei kyseistä eläintä saisi siirtää pitopaikastaan eikä sellaista eläintä saisi ottaa pitopaikkaan, kuljetettavaksi eikä teurastettavaksi tai perattavaksi.

### 15 §. Rekisterikysely

Ehdotetussa laissa säädettäisiin tietyille tahoille oikeus tai velvollisuus saada rekisteristä eläintä koskevia tietoja. Rekisterikyselyllä voisi selvittää eläimen tämän lain tarkoittamaan vaihdanta- tai elintarvikekelpoisuuteen liittyvät tiedot, kuten tiedot eläimen alkupeurasta ja asianmukaisesta rekisteröimisestä sekä eläimeen kohdistuvista rajoituksista tai kielloista. Eläimeen kohdistuvilla rajoituksilla ja kielloilla tarkoitettaisiin jäljempänä ehdotuksen 31 ja 32 §:n nojalla tietojärjestelmään merkittäviä määräyksiä ja kieltoja. Tietojen käyttöoikeus sidottaisiin käyttötarkoituksen vaatimukseen. Näissä tapauksissa tiedot olisivat maksuttomia.

Eläinvälittäjä, eläinkuljettaja ja elintarvikealan toimija olisivat velvollisia tekemään rekisterikyselyn ennen eläimen luovuttamista pitopaikasta, vastaanottamista eläinvälitykseen tai ottamista kuljetukseen. Jos eläin vietään esimerkiksi teurastettavaksi, riittävää on, että yksi ketjussa pitopaikasta teurastamoon tekee kyselyn edellyttäen kuitenkin, että saadut tiedot ovat jokaisen ketjussa olevan käytettävissä ja käsillä ennen kuin kunkin ketjun toimija osaltaan vastaanottaa eläimen. Eläintenpitäjällä olisi vaihdannan yhteydessä oikeus saada vastaavat tiedot tietojärjestelmästä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella määrättäisiin ne eläinlajit, joista on oikeus tai velvollisuus tehdä rekisterikysely. Ministeriön säädösvalta on sidottua, koska velvollisuus tehdä rekisterikysely perustuu pääsääntöisesti EY-säädösten vaatimuksiin tai tautitilanteen vaatimaan jäljitettävyyteen. Samoin asetuksella voitaisiin täsmentää rekisterikyselyn sisältöä ja kyselymenettelyä.

**16 §. Oikeus tietojen saantiin viranomaisilta**

Pykälän mukaan rekisterinpitäjä saisi salassapitosäännösten estämättä peltolohkorekisteristä, kiinteistötietojärjestelmästä, ympäristöhallinnon tietojärjestelmästä sekä oikeushallinnon tietojärjestelmästä pykälässä eriteltyjä tietoja siinä mainittuihin tarkoituksiin. Tiedonsaantioikeus liittyisi sellaisiin tietoihin, jotka ovat tarpeen rekisteröitymisvelvollisuuden toteuttamiseksi ja valvomiseksi, toimijaan kohdistuvien kieltojen ja rajoitusten toteuttamiseksi sekä rekisterinpitäjän tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi. Tiedot voitaisiin toimittaa rekisterinpitäjälle teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisessä muodossa.

**17 §. Oikeus tietojen saantiin muilta kuin viranomaisilta**

Rekisterinpitäjällä olisi tietyin edellytyksin oikeus saada tietoja myös muilta kuin viranomaisilta. Tietojenantovelvollisuus rajoittuisi niihin maatalous- ja elintarvikealan toimijoihin, jotka myyvät, markkinoivat tai käsittelevät eläimistä saatavia tuotteita. Rekisterinpitäjän tiedonsaantioikeus koskisi sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä 2 luvussa säädetyn rekisteröitymisvelvollisuuden toteuttamiseksi ja sen valvomiseksi.

Ehdotuksessa on ensisijaisesti kysymys muista kuin perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatun henkilötietojen suojan kannalta merkityksellisistä tiedoista. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tällaisen sääntelyn yhteydessä asianmukaisena, että viranomaisen tietojensaantioikeus ulotetaan vain sen tehtävien hoidon kannalta välttämättömiin tietoihin (PeVL 45/2004 vp, s. 4/II, PeVL 4/2005 vp, s. 4/II, PeVL 37/2005 vp, s. 6/II, PeVL 42/2005 vp, s.3/II).

## 3 Luku

**Eläinten merkitseminen ja eläimistä pidettävät luettelot**

Ehdotettua lukua asiallisesti vastaavat säännökset sisältyvät tällä hetkellä voimassa

olevaan eläintautilain 12 b §:ään sekä maa- ja metsätalousministeriön asetuksiin.

**18 §. Tunnistimet**

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kootusti tunnistimille asetettavista yleisistä edellytyksistä. Tunnistimien valmistaja tai markkinoija voisi hakemuksesta saada Elintarviketurvallisuusviraston hyväksynnän tunnistimille. Tatuointi sen sijaan ei ole sellainen välineellinen tunnistin, joka edellyttäisi hyväksymistä, vaikka senkin osalta Elintarviketurvallisuusvirasto osoittaa käytettävän tunnistuskoodin. Elintarviketurvallisuusvirasto pitäisi listaa hyväksytyistä tunnistimista eläinlajikohtaisesti sellaisessa muodossa, että eläintenpitäjät voisivat vaivatta saada tiedon käytettävissä olevista tunnistimista. Elintarviketurvallisuusviraston olisi kuitenkin tarvittaessa voitava antaa huomautus tai peruuttaa tunnistimen hyväksyntä havaittujen puutteiden perusteella.

Tunnistimien hyväksymismenettelyllä olisi tarkoitus mahdollistaa useamman toimittajan pääsy Suomen markkinoille sekä vapauttaa tunnistimien hinnat vapaaseen kilpailuun. Samoin olisi tarkoitus antaa eläintenpitäjille mahdollisuus valita hyväksytyjen tunnistimien joukosta eläinlajikohtaisesti eläintensä merkitsemiseen parhaiten soveltuvana pitämänsä tunnistimet, kuten nyt on jo käytäntönä lampaiden ja vuohien tunnistimien osalta.

Tunnistimiin sisältyy Elintarviketurvallisuusviraston eläinlajin tunnistamiseen osoittama tunnistuskoodi. Tunnistuskoodi voi olla eläinyksilökohtainen tai ryhmäkohtainen riippuen siitä, miten EY:n eläinlajikohtaiset säädökset määrittelevät tunnistuskoodin sisällön. Yksilöeläinten tunnistuskoodi muodostuu tällä hetkellä nauta-, lammas- ja vuohieläinten osalta EY:n säännösten edellyttämällä tavalla kirjaimin tai numeroin ilmaistusta maatunnuksesta ja enintään 12 numeerisen merkin pituisesta yksilöllisestä tunnusosasta.

Tunnistimina voivat toimia muun muassa ulkoisesti eläimeen kiinnitettävä merkki, kuten korvamerkki tai eläimen ihossa pysyvä tatuointi, taikka sähköinen tunnistin (mikrosiru), joka voi olla korvamerkissä, märehiti-

jän verkkomahaan sijoitettavassa keraamisessa kapselissa (bolus) tahi eläimen ihon alle tai vatsaonteloon injektoitavassa lasikapselissa. EY:n eläinlajikohtaiset säännökset määrittelevät yksityiskohtaisesti eläinlajin merkitsemiseen käytettävissä olevat vaihtoehdot. Tunnistimien tarkemmista teknisistä ominaisuuksista sekä valmistajalta vaadittavista tunnistimien hyväksymistestauksista säädetään EY:n lainsäädännössä erikseen.

Pykälän neljänneksi momentiksi ehdotetaan otettavaksi säännös mikrosiruihin sisältyvän eläimen yksilöllisen tunnistuskoodin sisällöstä. Mikrosirujen käytön lisääntyessä erityisesti lemmikkieläinten merkitsemisessä ja eläinlajikohtaisten jalostus- ja harrastusyhdistysten ottaessa yhä suurempaa vastuuta toimintansa piiriin kuuluvien eläinten merkitsemisestä ja rekisteröinnistä olisi tarpeen selkiyttää eri toimijoiden vastuita eläinten tunnistuskoodien yksiselitteisyydestä. Tunnistuskoodin sisältö on kuvattu ISO standardeissa 11784 ja 11785. Standardit sallivat maatunnuksen käytön tunnistuskoodissa vain siinä tapauksessa, että viranomaisen varmistaa tunnistuskoodien yksiselitteisyyden, kuten nyt tapahtuu nauta-, lammas- ja vuohieläinten osalta. Jos tällainen viranomaisvarmistus ei kata kaikkien eläinlajien tunnistuskoodia, saa näissä viranomaisvarmistuksen ulkopuolella olevissa tunnistuskoodissa käyttää mainittujen standardien mukaisesti yksinomaan valmistajatunnusta. Tällöin tunnistuskoodien yksiselitteisyyden varmistaminen on mikrosirujen valmistajien vastuulla.

#### 19 §. Eläimen merkitseminen

Pykälään ehdotetaan otettavaksi perussäännös eläintenpitäjän ja eläinvalittajan velvollisuudesta merkitä omistuksessaan tai hallinnassaan syntyneet eläimet niiden tunnistamista sekä alkuperän ja liikkumisen jäljitettävyyttä varten. Siten sen, kenen vastuulla eläin on syntyessään, pysyväisluonteisesti tai tilapäisluonteisesti, on merkittävä eläin. Pääsääntöisesti merkitsemisvelvollisuus on eläintenpitäjällä. Vain erittäin harvoin sattuu tilanteita, että eläin syntyisi eläinvalittajan hallussa. Eläimet merkittäisiin tunnistimella, johon sisältyy Elintarviketurvallisuusviraston

osoittama tunnistuskoodi. Eläintenpitäjän ja eläinvalittajan olisi myös huolehdittava siitä, että hänen omistuksessaan tai hallinnassaan olevat eläimet pysyvät asianmukaisesti merkittyinä ja että tunnistimet ovat kaiken aikaa vaurioitumattomia ja lukukelpoisia.

Nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten tunnistamisesta ja merkitsemisestä säädetään EY:n lainsäädännössä yksityiskohtaisesti, kuten esimerkiksi merkitsemisajankohdasta ja siitä, että toisesta jäsenvaltiosta tuodun eläimen tulee säilyttää alkuperäisen tunnistimensa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin säätää, mitkä eläinlajit kuuluisivat merkitsemisvelvollisuuden piiriin. EY:n vaatimukset määrittävät pääsääntöisesti ne eläimet, jotka on merkittävä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin eläinlajikohtaisesti tarkemmin eläinten merkitsemisestä, merkitsemisen ajankohdasta ja tunnistimien varastoinnista. Varastoon tilattavien tunnistimien enimmäismäärää rajoittaisi vuoden aikana syntyvien eläinten määrä, mikä voidaan arvioida eläinrekisterin tietojen perusteella.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin lisäksi säätää eläimen kadonneen, vaurioituneen tai lukukelvottomaksi muuttuneen tunnistimen korvaamisesta. Samoin voitaisiin säätää tunnistimien lopullisesta hävittämisestä.

#### 20 §. Puutteellisesti merkitty eläin

Pykälän mukaan eläintä, jota ei ole asianmukaisesti merkitty, ei saisi luovuttaa, siirtää, ottaa vastaan pitopaikkaan taikka ottaa kuljetettavaksi, teurastettavaksi tai perattavaksi. Määräys on tarpeen merkitsemisvelvoitteen tehostamiseksi, vaihdannan turvallisuuden takaamiseksi sekä eläinten ja ihmisten terveyden sekä elintarviketurvallisuuden vaarantamisen estämiseksi.

#### 21 §. Luettelon pitäminen

Pykälään ehdotetaan otettavaksi perussäännökset eläimistä vastuussa olevan toimijan ja luokan 1 käsittelylaitoksen velvollisuudesta

pitää hyväksytyin mallin mukaista luetteloa omistamistaan, hallussaan olevista, ostamistaan ja luovuttamistaan eläimistä. Luettelon tiedot olisi pidettävä ajan tasalla. Toimija voisi pitää luetteloa paperimuodossa tai sähköisessä muodossa siten, että luettelo voitaisiin esittää valvontaviranomaiselle tarvittaessa. Pykälä sisältäisi myös säännöksen luetteloiden säilytysajasta.

Luettelon pitämistä edellyttävistä eläinlajeista voitaisiin säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

## **22 §. Eläimistä pidettävän luettelon malli**

Vaatus eläinluetteloiden hyväksymisestä ja eläinluettelon pitämisestä perustuu EY:n lainsäädäntöön. Luettelon sisältö voi erilaisen toimijoiden osalta vaihdella ja siksi olisi tarpeen säätää, että Elintarviketurvallisuusvirasto laatisi eläinlajikohtaisesti sekä eläintenpitäjän, eläinvälittäjän että elintarvikealan toimijan ja luokan I käsittelylaitoksen osalta mallit luetteloille, mutta voisi myös hyväksyä hakemuksessa esitetystä erityisestä syystä muunkinlaisen luettelon mallin.

## 4 Luku

### **Viranomaiset ja valvonnan järjestäminen**

#### **23 §. Yleinen ohjaus ja valvonta**

Ehdotetun lain täytäntöönpanon sekä EY:n eläinten tunnistamista koskevan lainsäädännön yleinen ohjaus ja valvonta kuuluisivat maa- ja metsätalousministeriölle.

#### **24 §. Valvontaviranomaiset**

Pykälä sisältäisi varsinaisia valvontaviranomaisia koskevat säännökset. Valvontaviranomaisena toimisivat samat tahot, joista on säädetty nykyisin voimassa olevissa valtuuslaeissa, kuten eläintautilaissa. Valvontaviranomaisena toimisi Elintarviketurvallisuusvirasto, joka ohjaisi ja valvoisi keskushallinnon viranomaisena säännösten toimeenpanoa ja niiden noudattamista. Elintarviketurvalli-

suusviraston päävastuu valvontatoiminnasta tarkoittaa sitä, että lääninhallitukset, työ- ja elinkeinokeskukset ja kunnaneläinlääkärit hoitavat valvontatehtäviään viraston ohjauksessa. Elintarviketurvallisuusvirasto myös valvoisi elintarvikelain tarkoittamia teuras-tamoita eläintunnistusjärjestelmän noudattamisessa. Työ- ja elinkeinokeskukset suorittaisivat lain noudattamisen vaatimat tarkastukset pitopaikoissa. Työ- ja elinkeinokeskukset hoitaisivat tehtäviään Elintarviketurvallisuusviraston kanssa vuosittain tehtävien sopimuksien mukaisesti, jotka Elintarviketurvallisuusvirasto tekee maa- ja metsätalousministeriön kanssa sovittujen tulostavoitteiden ja valtion talousarvion nojalla. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo keskusten toimintaa omalla toimialallaan työ- ja elinkeinokeskuksista sekä työ- ja elinkeinotoimistoista annetun lain (796/2008) 3 §:n nojalla.

#### **25 §. Valtuutetut tarkastajat**

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto voisi tarvittaessa käyttää pitopaikoissa suoritettavaan valvontaan työ- ja elinkeinokeskusten lisäksi apunaan valvontatehtävään kirjallisesti valtuuttamia tarkastajia. Valtuutetut tarkastajat olisivat varsinaisen viranomaisorganisaation ulkopuolisia henkilöitä. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain, jos tehtävä annetaan lain nojalla, tehtävän antaminen on tarpeen tehtävän tarkoituksen mukaiseksi hoitamiseksi, eikä tehtävän antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Pykälässä ehdotettu toiminta voi olla tarkoituksenmukaista siirtää joltain osin viranomaiskoneiston ulkopuolelle valvontatoiminnan joustavuuden ja tehokkuuden vuoksi ja se vähentäisi viranomaisten voimavarojen lisäystarpeita. Valtuutetun tarkastajan käyttäminen valvontatehtävässä voi joissakin tapauksissa olla valvonnan kohteena oleviin seikkoihin liittyvien ammatillisten tai teknisten erityispiirteiden vuoksi tarkoituksenmukaista. Tarkastajaa voitaisiin tarvita vaikkapa eläimeen liittyvän erityisen seikan selvittämi-

seksi, esimerkiksi mikrosiruna tai kapselina kiinnitetyn tunnistimen koodien selvittämiseen.

Elintarviketurvallisuusvirasto vastaisi valtuutettujen tarkastajien pätevyydestä tehtäviinsä. Käytännössä valtuutuksen sisältö sekä tarkastajien pätevyysvaatimukset ja muut ehdot voivat vaihdella esimerkiksi valvonnan kohteena olevan eläinlajin mukaan. Valtuutetulla tarkastajalla tulisi kuitenkin aina olla riittävä ammattitaito ja perehtyneisyys tehtävän kohteena olevaan eläinlajiin ja sen pidolle asetettaviin vaatimuksiin. Valtuutettu tarkastaja toimii virkavastuulla ja hyvän hallinnon vaatimusten mukaisesti.

### **26 §. Valvonnan järjestäminen**

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvonnan keskeisistä periaatteista, kuten säännöllisyydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta. Säännöksellä pyritään tukemaan EY:n eläinten tunnistamista koskevan lainsäädännön ja ehdotetun lain mukaista valvonnan asianmukaista järjestämistä ja varmistamaan valvonnan oikeasuhtainen ja riskinarviointiin perustuva kohdistaminen. Valvonnan tulisi kattaa sekä eläimet, toimijat, paikat että rekisterin toimivuus. EY:n lainsäädäntö sisältää tiettyjen eläinlajien osalta yksityiskohtaiset säännökset jäsenvaltioiden viranomaisten velvollisuudesta valvonnan toteuttamiseen sekä valvonnan sisällöstä.

Valvontaviranomaisen tulisi ehdotetun pykälän mukaan tarvittaessa antaa toimijoille tarpeellisia neuvoja eläinten tunnistamista ja jäljittämistä koskevien säännösten noudattamisessa. Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamista koskevaa neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Valvontaviranomaisen ohjausvelvollisuus koskisi kuitenkin vain yleisellä tasolla tapahtuvaa neuvontaa lainsäädännön soveltamisessa eikä viranomaisella olisi velvollisuutta ryhtyä yksittäistapauksessa antamaan yksityiskohtaisia neuvoja toimijalle siten, että se voitaisi tulkita ryhtymiseksi toimijan avustajaksi. Ohjauksen laajuudessa tulisi myös ottaa huomioon, että luottamus vir-

kamiehen puolueettomuuteen ei saa ohjauksen johdosta vaarantua.

### **27 §. Valvontasuunnitelma**

Pykälän 1 momentti sisältäisi säännökset vuosittain laadittavasta valvontasuunnitelmasta. Valvontasuunnitelman avulla Elintarviketurvallisuusvirasto voisi ohjata muita valvontaviranomaisia toimimaan valvontatoiminnalle asetettujen periaatteiden ja tavoitteiden sekä vuosittain asetettujen painopisteiden mukaisesti. Valvontasuunnitelmasa määriteltäisiin tarkemmin suoritettavat tarkastukset, valvontakohteet ja niiden tarkastustiheydet. Valvontasuunnitelma voisi sisältää tarpeen mukaan myös muita valvonnan kannalta merkittäviä osa-alueita, kuten viestinnän ja tiedotuksen. Valvontasuunnitelman ensisijaisena tavoitteena on ohjata eläinten tunnistusjärjestelmän valvontaa ja edistää valvonnan pitkäjänteisyyttä sekä suunnitelmallisuutta.

### **28 §. Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus**

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisten valtuuksista ehdotetun lain ja EY:n eläinten tunnistamista koskevan lainsäädännön mukaisia tarkastuksia tehtäessä. Valvontaviranomaisella olisi oikeus päästä niihin tiloihin, joissa valvonnan kohteena olevia eläimiä ja niitä koskevia asiakirjoja pidetään. Valvontaviranomaisella olisi myös oikeus tarkastaa pitopaikan eläinluettelot, rekisteri-ilmoitusten perusteena olevat muut asiakirjat sekä tarkastaa pitopaikassa olevat eläimet ja niiden merkitseminen sekä pitopaikassa mahdollisesti varastoituna olevat tunnistimet.

Pykälän 2 momentin mukaan kotirauhan piirissä tarkastuksen saisi toimittaa vain, jos se on pykälässä mainituin edellytyksin välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Kotirauhan piiri koskisi asuntoja ja muita pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyjä tiloja. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään pitänyt mahdollisuutta toimittaa tarkastus kotirauhan piirissä sellaisena oikeutena, jolla puututaan



merkittävällä tavalla perustuslain 10 §:ssä jokaiselle turvattuun kotirauhan piiriin. Pääsääntöisesti valvonnan luonteesta johtuen ei ole edes tarvetta päästä asuintiloihin, koska tarkastukset kohdistuvat eläinsuojiin ja huoltotiloihin. Tarkastus asuntoon voitaisiin tehdä perusoikeuksien turvaamiseksi silloin, kun sen avulla on mahdollista ehkäistä tai estää vakavan terveysvaaran syntyminen tai sen laajeneminen. Kyse saattaisi silloin olla siitä, että tarkastuksen kannalta välttämättömät asiakirjat olisivat kotirauhan piiriin kuuluvalle alueella. Asuntoon kohdistuvan tarkastuksen voi toimittaa vain viranomainen.

Pykälä 3 ja 4 momentti sisältäisivät säännökset lain mukaisten tarkastusten ja valvonnan edellyttämästä tiedonsaantioikeudesta. Valvontaviranomaisilla on oikeus saada toimijalta valvontaa varten välttämättömät tiedot ja asiakirjat. Ehdotuksessa on ensisijaisesti kysymys muista kuin perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattuun henkilö tietojen suojan kannalta merkityksellisistä tiedoista. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tällaisen sääntelyn yhteydessä asianmukaisena, että viranomaisen tietojensaantioikeus ulotetaan vain sen tehtävien hoidon kannalta välttämättömiin tietoihin (PeVL 45/2004 vp, s. 4/II, PeVL 4/2005 vp, s. 4/II, PeVL 37/2005 vp, s. 6/II, PeVL 42/2005 vp, s. 3/II).

### 29 §. *Tarkemmat säännökset valvonnasta*

Tarkemmat säännökset ehdotetun lain mukaisen valvonnan järjestämisestä ja valvontasuunnitelmasta voitaisiin jatkossakin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Säännöksillä pyrittäisiin tukemaan valvonnan asianmukaista järjestämistä ja valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia.

### 30 §. *Virka-apu*

Pykälässä säänneltäisiin virka-avusta valvontatehtävässä viittaamalla poliisilakiin. Poliisilain (493/1995) 40 §:n mukaan poliisin on annettava virka-apua muulle viranomaiselle laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi. Tällöin edellytyksenä on, että virka-apua pyytävää viranomaista estetään

suorittamasta virkatehtäviään. Näin ollen poliisin velvollisuus antaa virka-apua perustuu suoraan poliisilakiin.

## 5 Luku

### Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamukset

#### 31 §. *Epäkohdan poistaminen*

Pykälässä säädettäisiin lievimmästä viranomaisen käytössä olevasta pakkokeinosta, joka tulee käytettäväksi silloin, kun kehotuksilla ei saada poistetuksi määräystenvastaisuutta tai kehotuksen antamista ei laiminlyönnin toistuvuuden tai muun syyn vuoksi voida pitää riittävänä. Jos toimija ei noudata EY:n eläinten tunnistamista koskevaa lainsäädäntöä, ehdotettua lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, valvontaviranomainen voisi määrätä päätöksellään toimijan täyttämään velvollisuutensa välittömästi tai määräajassa. Määräys tulisi annettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija laiminlyö säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, eläinten merkitsemisen tai luettelonpidon tai estää valvontaa. Asetettavan määräajan pituus riippuisi puutteen laadusta ja siitä, kuinka pian kyseinen puute on korjattavissa. Määräyksestä tehtäisiin merkintä tietojärjestelmään.

#### 32 §. *Kielto*

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin eläimeen kohdistuvasta luovutus- ja siirtokiellosta ja sen määrittämisen ehdoista. Lääninhallitus voisi päättää kiellosta.

Pykälän 2 momentin mukaan lääninhallitus voisi kieltää myös eläinten vastaanottamisen pitopaikkaan, jos lain säännösten rikkominen pitopaikassa on laajamittaista, toistuvaa tai tahallista ja aiheuttaa vaaraa eläinten, ihmisten ja ympäristön terveydelle, eläinten hyvinvoinnille tai elintarviketurvallisuudelle.

Pykälän 3 momentissa on nautaeläimen luovuttamisen, siirtämisen tai vastaanottamisen kieltämisestä on säännös, joka perustuu

seuraamusasetukseen (komission asetus (EY) N:o 494/98). Päätöksen kiellosta tekisi lääninhallitus. Komission asetuksen mukaan sellaisia nautaeläimiä, jotka eivät täytä säädettyjä tunnistus- ja rekisteröintivaatimuksia kaikilta osin, ei saa siirtää pitopaikasta eikä vastaanottaa pitopaikkaan ennen kuin vaatimukset on täytetty. Jos tietyssä pitopaikassa asetuksen vastaisten nautaeläinten määrä on yli 20 prosenttia pitopaikan nautaeläimistä, edellyttää komission asetus, että valvontaviranomainen antaa kaikkia pitopaikan nautaeläimiä koskevan siirtokiellon. Jos pitopaikassa nautaeläimiä on yhteensä enintään kymmenen, kaikkia eläimiä koskevaa kielloa sovelletaan vain, jos useampaa kuin kahta nautaeläintä ei pystytä täysin tunnistamaan. Valvontaviranomaisen on rajoitettava nautaeläinten siirtoja pitopaikkaan ja pitopaikasta myös sellaisen eläimistä vastuussa olevan toimijan osalta, joka ei ilmoita eläinrekisteriin talletettavaksi tarkoitettuja tietoja eläimen syntymästä, kuolemasta ja siirroista.

Pykälän 4 momentin mukaan pitopaikassa tarkastuksen suorittanut valvontaviranomainen voisi määrätä kiellon väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan poistamisen ajaksi. Tämä koskisi myös seuraamusasetuksen rajoituksia. Yleensä työ- ja elinkeinokeskus tekee ehdotetun lain mukaiset tarkastukset eläinten pitopaikoissa. Ehdotetun kiellon tarkoituksena on, että toimija ei saa harjoittaa kiellon kohteena olevaa toimintaa ennen kuin asia olisi selvitetty ja epäkohta korjattu. Väliaikainen kiello olisi viipymättä saatettava lääninhallituksen ratkaistavaksi.

Pykälän 5 momentin mukaan kiellosta tehtäisiin merkintä tietojärjestelmään. Tämä koskisi myös väliaikaiseksi määrättyä kielloa.

Pykälän 6 momentti mahdollistaisi sen, että kiello voisi poikkeuksellisissa tapauksissa koskea myös pitopaikan muiden eläinlajien kuin nautaeläinten eläimiä silloin, kun niiden tunnistamista, rekisteröintiä ja jäljitettävyyttä koskevien säännösten noudattamatta jättäminen tai laiminlyönti on laajamittaista. Pykälässä ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa asetuksella tarkemmat säännökset tällaisen kiellon täytäntöönpanon edellytyksistä.

### 33 §. *Kiellon peruuttaminen*

Pykälän mukaan 32 §:n mukaisesti määrätty kiello tulisi viipymättä peruuttaa, jos kiellon perustana ollut epäkohta on poistettu tai epäkohdalla ei enää ole merkitystä kiellon määräämisen kannalta ja eläinten luovuttaminen tai siirtäminen pitopaikasta tai vastaanottaminen pitopaikkaan ei enää vaaranna eläinten, ihmisten tai ympäristön terveyttä, eläinten hyvinvointia tai elintarviketurvallisuutta. Tämä koskisi myös väliaikaista kielloa. Lääninhallituksen olisi tehtävä kiellon peruuttamisesta merkintä tietojärjestelmään.

### 34 §. *Tunnistamattoman nautaeläimen lopettaminen*

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että lääninhallitus olisi toimivaltainen päättämään sellaisen nautaeläimen, joka ei täytä yhtään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1760/2000 3 artiklassa säädettyä vaatimusta, lopettamisesta siten kuin seuraamusasetuksessa säädetään. Jos tällaista eläintä ei ole mahdollista tunnistaa todistetavasti kahden työpäivän kuluessa, edellyttää asetus sen hävittämistä välittömästi eläinlääkintäviranomaisten valvonnassa ja ilman toimivaltaisen viranomaisen myöntämää korvausta. Hävittämisellä komission asetuksessa tarkoitetaan eläimen lopettamista ja toimittamista luokan I käsittelylaitokseen tai hautaamista maa- ja metsätalousministeriön asetuksen eläimistä saatavien sivutuotteiden hävittämisestä syrjäisillä alueilla sekä kuolleiden lemmikkieläinten hävittämisestä (1374/2004) erikseen määrittelemillä alueilla.

### 35 §. *Uhkasakko ja teettäminen*

Ehdotuksen mukaan valvontaviranomainen voisi asettaa 31 §:ssä tarkoitettun määräyksen ja lääninhallitus 32 §:ssä tarkoitettun kiellon täytäntöönpanon tehosteeksi uhkasakon tai uhan, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Ehdotetussa 2 momentissa on kyse itsekriminointisuoja eli oikeusperiaatteesta, jonka mukaan kukaan ei ole velvollinen myötä-

vaikuttamaan oman rikosoikeudellisen vastuunsa toteuttamiseen esimerkiksi tunnustamalla syyllistyneensä lainvastaiseen tekoon. Uhkasakkoa ei näin ollen saisi asettaa luonnolliselle henkilölle laissa säädetyn tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi silloin, kun henkilöä on aihetta epäillä rikoksesta ja tiedot liittyvät rikosepäilyä kohteena olevaan asiaan. Säännöksen soveltaminen edellyttää konkreettista rikosepäilyä eikä säännös estäisi muiden pakkokeinojen käyttämistä. Itsekriminointisuoja ei saisi kiertää kohdistamalla uhkasakko yhteisöön tilanteessa, jossa tietoja yhteisön puolesta antaa rikosepäilyä kohteena oleva henkilö.

Selvyyden vuoksi 3 momenttiin otettaisiin lisäksi viittaus uhkasakkolakiin (1113/1990), jossa on annettu yleiset säännökset hallinnollisesta uhkasakosta, teettämishuosta ja teettämisestä. Uhkasakkolain 10 §:n mukaan uhkasakko voidaan tuomita maksettavaksi, jos määräystä tai kieltoa ei ole noudatettu ja jos noudattamatta jättämiseen ei ole pätevää syytä. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi uhkasakon asettanut viranomaisena. Teettämisestä aiheutuneet kustannukset maksetaan valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin säädetään.

### 36 §. Rangaistussäännös

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan lueteltaviksi ne ehdotettavan lain vastaiset teot, joista voi seurata rikosoikeudellinen rangaistusvastuu ja joista voidaan ehdotettavan lain mukaisesti tuomita eläintunnistusjärjestelmälain rikkomuksesta sakko, jos rikkomus ei ole jonkin muun lainsäädännön mukaan ankarammin tuomittava. Tekijänä rikkomuksessa voisivat olla eläintunnistusjärjestelmälaissa määritellyt toimijat. Tunnuksmerkistön mukainen teko voitaisiin tehdä joko tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta.

Teko olisi tahallinen, jos toimijan tarkoituksena olisi jättää noudattamatta laissa säädetty velvollisuudet tai valvontaviranomaisen määräykset taikka kiellot. Tällöin toimija olisi nimenomaisesti pyrkinyt jättämään vastuullaan olevat eläimet tunnistamismenettelyn ja rekisteröinnin ulkopuolelle, jolloin

esimerkiksi eläintautien leviämiskaavan uhattessa mahdollisena seurauksena olisi taudin jäljitettävyyden merkittävä hankaloituminen, tautivaaran laajeneminen ja elintarviketurvallisuuden vaarantuminen. Toimijan menettely on huolimaton, jos hän rikkoo olosuhteiden edellyttämää ja häneltä vaadittavaa huolellisuusvelvollisuutta, vaikka hän olisi kyennyt sitä noudattamaan (*tuottamus*). Se, pidetäänkö huolimattomuutta törkeänä (*törkeä tuottamus*), ratkaistaan kokonaisarvostelun perusteella. Arvostelussa otetaan huomioon rikotun huolellisuusvelvollisuuden merkittävyys, vaarannettujen etujen tärkeys ja loukkauksen todennäköisyys, riskinoton tietoisuus sekä muut tekoon ja tekijään liittyvät olosuhteet.

Rikoslain 6 luvun 12 § 4 kohdan nojalla tuomioistuimien voi jättää seuraamusten kumoittamisen estämiseksi rangaistukseen tuomitsematta tai 6 luvun 7 §:n 1 kohdan mukaan ottaa rangaistusta lieventävänä seikkana huomioon tekijälle rikoksesta johtuneen tai hänelle tuomiosta aiheutuneen muun seurausten. Jos samasta laiminlyönnistä tuomittaisiin sekä uhkasakko että rangaistus, kyseessä olisi monissa tapauksissa kohtuuton sanktiokumulaatio. Rangaistuksen tuomitsematta jättäminen olisi perusteltua kuitenkin vain, jos uhkasakko on myös tuomittu maksettavaksi.

### 37 §. Rikosilmoituksen tekeminen

Pykälässä ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös lainsäädännön rikkomista koskevan tutkintapyynnön tekemisestä. Ilmoituksen rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan tekisi lääninhallitus. Ilmoitus voitaisiin kuitenkin jättää tekemättä rikkomuksesta, jota voitaisiin kokonaisuutena pitää ilmeisen vähäisenä. Näissä tapauksissa eläimistä vastuussa olevan toimijan olisi käytännössä todettu syyllistyneen eläintunnistusjärjestelmälain rikkomukseen, joka kuitenkin vähäisenä jätettäisiin ilmoittamatta esitutkintaviranomaisille. Tällöin valvontaviranomainen ryhtyisi kuitenkin tarvittaessa 31—32 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

## 6 Luku

**Erinäiset säännökset****38 §. Muutoksenhaku**

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 7 §:n mukaan valtioneuvoston alaisen viranomaisen päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että muutosta ehdotetun lain nojalla annettuun päätökseen haettaisiin siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan valvontaviranomaisen päätökset ovat pääsääntöisesti täytäntöönpanokelpoisia, ellei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Jos kyseessä on esimerkiksi sellainen toiminta, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua vaaraa kuluttajien terveydelle, päätöksen täytäntöönpano ei voisi odottaa päätöksen lainvoimaisuutta.

**39 §. Voimaantulo**

Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Samalla kumottaisiin kanalarokisteriä edellyttävä eläinsuojelulain 26 a §, sellaisena kuin se on laissa 220/2003. Uusi laki eläintunnistusjärjestelmästä korvaisi säännöksen kanalarokisteristä.

Lakiin sisältyisi tavanomainen voimaantulosäännös, jonka mukaan sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä ennen lain voimaantuloa.

**40 §. Siirtymäsäännökset**

Ennen ehdotetun lain voimaantuloa asianmukaisesti rekisteröityjen eläimistä vastuussa olevien toimijoiden ei tarvitsisi rekisteröityä uudelleen, ja samoin ennen lain voimaantuloa rekisteröityjä eläimiä ja pitopaikkoja ei tarvitsisi rekisteröidä uudelleen. Ennen lain voimaantuloa vireille tullessiin tietojen luovuttamista ja tunnistimien hyväksymistä koskeviin hakemuksiin sovellettaisiin tämän lain

voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

**1.2 Eläintautilaki**

**12 b §.** Eläintautilain 12 b §:ssä säädetään velvollisuudesta merkitä eläimiä niiden tunnistamista sekä alkuperän ja liikkumisen jäljittävyyttä varten. Eläimistä vastuussa olevien toimijoiden, eläinten pitopaikkojen ja eläinten tunnistamiseksi, rekisteröimiseksi ja jäljittämiseksi ehdotetaan säädettäväksi erillinen laki, joka korvaisi eläintautilain säännökset eläinten merkitsemisestä ja luettelopidosta. Eläintautilain 12 b § ehdotetaan tämän vuoksi kumottavaksi. Kumotun 12 b §:n nojalla annetut asetukset jäisivät kuitenkin voimaan.

**21 §.** Eläintautilain 21 §:ssä säädetään eläintautilaissa tarkoitettujen korvausten hakemisesta. Pykälän 2 momentissa säädetään muun muassa, että oikeus korvauksiin menetetään kokonaan tai osittain, jos korvaukseen muutoin oikeutettu ei ole noudattanut eläintautilakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Koska eläinten tunnistamisesta ja merkitsemisestä ehdotetaan säädettäväksi erillisellä lailla ja eläintautilain vastaava säännös ehdotetaan kumottavaksi, on eläintautilain 21 §:n 2 momenttia tarpeen muuttaa niin, että korvaukseen muutoin oikeutettu voi menettää oikeutensa korvauksiin myös jos hän on jättänyt noudattamatta eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain säännöksiä.

**2 Tarkemmat säännökset ja määräykset**

Ehdotettu laki eläintunnistusjärjestelmästä sisältää maa- ja metsätalousministeriölle osoitettuja valtuussäännöksiä tarkempien säännösten antamiseen ministeriön asetuksella seuraavasti:

1) 2 §:n 2 momentin nojalla lain soveltamisalaa kuuluvista eläinlajeista;

2) 9 §:n 4 momentin nojalla eläinvälitystoiminnassa käyttöön otettavaa tai käytöstä poistuvaa eläinkuljetusvälinettä koskevasta ilmoitusmenettelystä;

3) 11 §:n 3 momentin nojalla pitopaikan eläinmäärän ja kapasiteetin ilmoittamisesta;

4) 13 §:n 3 momentin nojalla eläinlajeista, joista ilmoitettava tietoja rekisteriin ja eläinrekisteriin ilmoitettavien tietojen määrääjoi-

5) 15 §:n 2 momentin nojalla rekisterikyselyä koskevan velvollisuuden piiriin kuuluvista eläinlajeista ja rekisterikyselyn sisällöstä sekä rekisterikyselymenettelystä;

6) 19 §:n 2 momentin nojalla eläimen merkitsemisvelvollisuuden piiriin kuuluvista eläinlajeista sekä merkitsemistavasta ja -ajankohdasta, merkkien varastoinnista, käytöstä, korvaamisesta ja hävittämisestä;

7) 21 §:n 3 momentin nojalla eläinlajeista, joista luetteloa pidetään;

8) 29 §:n nojalla valvonnan järjestämisestä sekä valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä;

9) 32 §:n 6 momentin nojalla pitopaikan kaikkia saman eläinlajin eläimiä koskevan kiellon edellytyksistä.

### 3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian.

### 4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

#### Elinkeinovapaus ja omaisuudensuoja

Eläimiin, pitopaikkoihin ja eläimistä vastuussa oleviin toimijoihin liittyvää ilmoitusvelvollisuutta ja rekisteröintiä koskevilla säännöksillä on erityinen perusoikeusliitännäisyys rekisteröimisvelvollisuuden kohdalla, sillä rekisteröimisvelvollisuutta on pidetty luvanvaraisuuteen rinnastuvana sääntelynä (PeVL 24/2000 vp ja 45/2001 vp). Siltä osin kuin on tarpeen asettaa rekisteröityminen tietyn, eläimiin liittyvän toiminnan edellytykseksi, on otettava huomioon perustuslaissa turvattu elinkeinovapaus. Perustuslain 18 §:n 1 momentin nojalla jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemaansa työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin eläimistä vastuussa olevien toimijoiden, eläinten ja niiden pitopaikkojen rekisteröintivelvollisuudesta sekä toimijoiden ilmoitusvelvollisuudesta. Valvonnan järjestämiseksi on välttämätöntä, että valvontaviranomainen saa tie-

don valvottavien toimijoiden olemassaolosta, sijainnista ja toiminnasta. Säännökset vastaisivat pääosiltaan voimassa olevia asetustasoisia säännöksiä tarkennettuna. Rekisteröintivelvollisuus perustuu osaltaan Suomea sitoviin Euroopan yhteisön säädöksiin. Tiedot talletetaan tietojärjestelmän rekistereihin. Koska eläimiin liittyvän rekisteröitymisvelvollisuuden taustalla on pyrkimys turvata eläinten, ihmisten ja ympäristön terveyttä, elintarvikkeiden turvallisuutta ja eläinten hyvinvointia sekä varmistaa julkisten varojen oikea käyttö tukien myöntämisessä, voidaan näitä syitä pitää tärkeinä yhteiskunnallisina intresseinä, joilla voidaan perustella elinkeinovapauden rajoittamista. Tämä rajoitus on myös välttämätön perustuslain 22 §:ssä tarkoitettujen perusoikeuksien turvaamiseksi. Perustuslain 20 §:n mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

Ehdotetun lain 31—32 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet, määräykset ja kiellot voivat merkitä myös omaisuuden käytön kieltämistä ja 34 §:ssä tarkoitettu tunnistamattoman nautaeläimen lopettaminen omaisuuden hävittämistä. Säännökset ovat välttämättömiä eläinten, ihmisten ja ympäristön terveyden ja elintarviketurvallisuuden ylläpitämiseksi ja eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi. Säännösten voidaan katsoa täyttävän perusoikeuksien rajoitusta koskevat täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden sekä suhteellisuusperiaatteen asettamat vaatimukset.

#### Henkilötiedot

Ehdotuksessa säädetään rekisterinpitäjälle ilmoitettavista tiedoista, oikeudesta tietojen saantiin viranomaisilta, oikeudesta saada tietoja muilta kuin viranomaisilta sekä valvontaviranomaisten oikeudesta saada tietoja ja asiakirjoja tietyiltä henkilöiltä ja yrityksiltä. Osa edellä mainituista tiedoista on henkilötietoja. Perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetään, että jokaisen yksityiselämä on turvattu ja että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perusoikeusudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaan säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekis-

teröinnissä ja käyttämisessä (HE 309/1993 vp, s.53). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (PeVL 14/2002 vp, s. 2) PeVL 27/2006 vp, s. 2/I). Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös henkilörekisterien yhdistämiseen sekä mahdollisuuden luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp, s. 5). Ehdotetussa laissa henkilötietojen suojan sekä viranomaisten hallussa olevien asiakirjojen ja tallenteiden julkisuuden osalta noudatetaan henkilötietolakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia siten kuin maaseutualueinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284 /2008) säädetään.

#### Kotirauha

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Perustuslaissa suojattu kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (PeVL 46/2001 vp). Lausunnossaan PeVL 69/2002 vp perustuslakivaliokunta on pitänyt hyväksyttävänä tarkastuksen tekemistä sellaistenkin tekoja koskevien epäilyjen johdosta, josta voi enimmillään seurata sakkorangaistus. Kyse oli pääasiassa julkisin varoin myönnettyjen tukien ja avustusten käytön valvonnasta ja toiminnasta, jossa osa elinkeinonharjoittajan toimitiloista yleensä sijaitsee hänen asunnossaan.

Ehdotetun lain 28 §:n mukaan valvontaviranomaisella on oikeus päästä eläinten pitopaikassa kaikkiin tiloihin, joissa eläimiä on ja joissa säilytetään tämän lain noudattamisen kannalta merkityksellisiä tietoja, sekä tehdä valvonnan edellyttämiä tarkastuksia. Sama oikeus on tiloihin, joissa säilytetään haaska-

ruokintaan tarkoitettua sivutuotetta ja sitä koskevia asiakirjoja. Edelleen valvontaviranomaisella on oikeus tarkastaa eläimet, eläinten tunnistuskoodit ja tunnistimet. Pääsääntöisesti valvonnan luonteesta johtuen ei ole edes tarvetta päästä asuintiloihin, koska tarkastukset kohdistuvat eläinsuojaihin ja huoltotiloihin. Ehdotetun lain tavoitteiden toteutumisen kannalta sekä tarkastuksen tavoitteiden saavuttamiseksi saattaa jossain tilanteessa olla välttämätöntä todentaa sellaisia olosuhteita ja seikkoja, jotka sijaitsevat kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa ja joista ei muutoin voida saada selvitystä. Esimerkkinä voisivat olla tilanteet, joissa toimija ei pyynnöstä huolimatta esitä valvontaviranomaisen tarkastettavaksi hallussaan olevia, asian selvittämiseksi välttämättömiä asiakirjoja tai kiinnittämättömiä tunnistimia. Tarkastus voitaisiin tehdä kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa perusoikeuksien turvaamiseksi silloin, kun sen avulla on mahdollista ehkäistä tai estää vakavan terveysvaaran syntyminen taikka sen laajeneminen. Jos valvontaviranomainen toteaa valvonnan tai tarkastuksen yhteydessä terveysvaaran, valvontaviranomaisella tulisi olla tämän lain mukainen tarkastusoikeus pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa ja asunnoissa. Tarkastuksen kotirauhan piirissä saa suorittaa vain viranomainen.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Ehdotetun lain 7 §:n mukaan rekisterinpitäjä voisi käyttää apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita, joille voitaisiin siirtää tiettyjä rekisterin päivittämiseen liittyviä tehtäviä ja rekisteriin talletettävien tietojen varmistamiseen liittyviä eläimen tunnistamisen tarkastustehtäviä. Lisäksi ehdotuksen 25 §:n mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto voisi valvontatehtävässä käyttää apunaan valtuutettuja tarkastajia. Ehdotetut tehtävät saattaa olla tarkoituksenmukaista siirtää joltain osin viranomaiskoneiston ulkopuolelle, jos viranomaisilla ei ole resursseja hoitaa kaikkia itse. Tämä voi muodostua myös kustannuksiltaan edullisemmaksi sekä ammatillisten erityispiirteiden vuoksi joustavammaksi ja tehokkaammaksi. Avustavat tahot toimivat Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassa ja

heitä koskevat samat rikosoikeudellista virkavastuuta koskevat säännökset kuin virkamiehiäkin.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai sen nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi, eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Julkisella hallintotehtävällä tarkoitetaan muun muassa yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa tulee kiinnittää huomiota muun muassa hallinnon tehokkuuteen ja muihin hallinnon sisäisiin näkökohtiin. Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset koskevat ennen muuta julkiseen hallintotehtävään liittyvää päätöksentekoa. Perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle edellyttää laissa määriteltäväksi ainakin yleisluonteisesti tehtävän hoitajan pätevyyden tai kelpoisuuden (muun muassa PeVL 28/2001 vp ja 48/2001 vp).

#### Asetuksenantovaltuudet

Perustuslain 80 §:n mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön (PeVL 56/2002 vp) mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delegoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella.

Lakiehdotukseen sisältyy valtuussäännöksiä antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tarkempia säännöksiä lakiin sisällystävistä määrätyistä säännöksistä. Maa- ja metsätalousministeriön asetukset koskisivat muun muassa rekisteröitymisvelvollisuuden piiriin kuuluvien eläinlajien nimeämistä, rekisterinpitoa sekä siihen liittyvää toimijoiden ilmoitusvelvollisuutta, eläinten merkitsemistä ja valvonnan järjestämistä. Säännökset vastaisivat nykyisiä valtuussäännöksiä eläintautilain 12 b §:n 2 momentissa, kumotun maa-seutuelinkeinorekisterilain 14 §:ssä, Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain 11 §:ssä ja Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain 10 §:ssä. Asetuksenantajan toimivaltaa rajoittaa lakiehdotuksen säännösten lisäksi Euroopan yhteisön verraten yksityiskohtainen eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskeva lainsäädäntö (vrt. PeVL 25/2005 vp, s. 4/II).

Koska kyse on tarkkaan rajatusta ja lainsäädännön soveltamista koskevista määräyksistä, voidaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksenantovaltuuden katsoa täyttävän perustuslain 80 §:n 2 momentin vaatimukset.

Edellä esitetyn mukaan hallituksen esityksessä on useita seikkoja, jotka liittyvät perustuslailla suojattuihin oikeuksiin. Perustuslailla turvatut oikeudet on pyritty ottamaan esitystä laadittaessa huomioon. Näistä lähtökohdista käsin katsotaan, että lakiehdotukset voitaisiin hyväksyä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että esityksestä pyydetäisiin eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

## 1.

**Laki****eläintunnistusjärjestelmästä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

## 1 Luku

**Yleiset säännökset**

## 1 §

*Lain tarkoitus*

Tässä laissa säädetään eläimistä vastuussa olevien toimijoiden, eläinten pitopaikkojen ja eläinten tunnistamisesta, rekisteröimisestä ja jäljittamisestä (*eläintunnistusjärjestelmä*).

## 2 §

*Soveltamisala*

Tätä lakia sovelletaan muihin kuin luonnonvaraisina eläviin eläimiin. Lakia sovelletaan kuitenkin luonnonvaraisena elävien eläinten haaskaruokintapaikkoihin.

Eläinlajeista, jotka 1 momentin perusteella kuuluvat lain soveltamisalaan säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

## 3 §

*Euroopan yhteisön lainsäädäntö*

Jollei muussa laissa toisin säädetä, tätä lakia sovelletaan myös seuraavien eläinten tunnistamista ja rekisteröimistä sekä luonnonvaraisena elävien eläinten haaskaruokintapaikkoja koskevien Euroopan yhteisön säädösten ja niiden nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoon ja noudattamisen valvontaan:

1) nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käyttöönottamisesta sekä nau-

danlihan ja nautanlihatuotteiden pakollisesta merkitsemisestä ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 820/97 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1760/2000;

2) lammass- ja vuohieläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käyttöönottamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1782/2003 ja direktiivien 92/102/ETY ja 64/432/ETY muuttamisesta annettu neuvoston asetus (EY) N:o 21/2004;

3) neuvoston direktiivien 90/426/ETY ja 90/427/ETY täytäntöönpanosta hevoseläinten tunnistusmenetelmien osalta annettu komission asetus (EY) N:o 504/2008; sekä

4) muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveysnäkökohdista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1774/2002, jäljempänä *sivutuoteasetus*.

Mitä tässä laissa säädetään Euroopan yhteisöstä tai Euroopan unionin jäsenvaltioista, koskee myös Euroopan talousaluetta ja sen jäsenvaltioita.

## 4 §

*Suhde muuhun lainsäädäntöön*

Eläintunnistusjärjestelmän rekistereiden tiedot talletetaan maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008), jäljempänä *tietojärjestelmälaki*, tarkoitettuun maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään (*tietojärjestelmä*). Eläintunnistusjärjestelmän asiakirjoihin ja rekistereihin sovelletaan edellä mainittua lakia, jollei tässä laissa toisin säädetä.



## 5 §

*Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *eläimellä* eläinyksilöä tai samaan eläinlajiin kuuluvien yksilöiden muodostamaa ryhmää mukaan lukien hedelmöitetty sukusolut, siitosmunat, alkiot, ja toukat;

2) *eläimistä vastuussa olevalla toimijalla* kaikkia 3—5 kohdassa tarkoitettuja toimijoita;

3) *eläinvälittäjällä* sitä, joka ammattimaisesti ja omaan lukuunsa käy kauppaa eläimillä ja on niistä vastuussa tilapäisluonteisesti, enintään 30 vuorokauden ajan, tai joka ostaa eläimiä teurastuttaakseen niitä omaan lukuunsa;

4) *elintarvikealan toimijalla* sitä, joka elintarvikelaissa (23/2006) tarkoitettulla tavalla harjoittaa elintarvikehuoneistossa eläinten teurastusta tai kasvatettujen kalojen perkaamista;

5) *eläintenpitäjällä* muuta kuin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettua toimijaa, joka on eläimen omistaja tai haltija;

6) *luokan 1 käsittelylaitoksella* toimijaa, joka käsittelee sivutuoteasetuksessa tarkoitettua erikseen määriteltyä riskiainesta sisältävien kuolleiden eläinten kokoruhoja ennen niiden lopullista hävittämistä;

7) *eläinkuljettajalla* eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1/2005, jäljempänä eläinkuljetusasetus, tarkoitettua eläinkuljettajaa;

8) *eläinkuljetusvälineellä* eläinkuljetusasetuksessa tarkoitettua kuljetusvälinettä;

9) *pitopaikalla* sellaista maantieteellistä paikkaa, jossa eläimiä pidetään, kasvatetaan tai hoidetaan pysyvästi tai tilapäisesti;

10) *pitopaikasta vastuussa olevalla toimijalla* pitopaikan omistajaa tai haltijaa;

11) *haaskaruokintapaikalla* maantieteellistä paikkaa, jossa harjoitetaan sivutuoteasetuksessa tarkoitettua luonnonvaraisena elävin eläinten haaskaruokintaa; sekä

12) *haaskaruokintapaikasta vastuussa olevalla toimijalla* haaskaruokintapaikan omistajaa tai haltijaa.

## 2 Luku

**Eläintunnistusjärjestelmän rekisterit**

## 6 §

*Rekisterinpitäjä*

Eläintunnistusjärjestelmän rekistereiden rekisterinpitäjä on Elintarviketurvallisuusvirasto. Rekisterinpitäjän vastuusta säädetään tietojärjestelmälain 5 §:ssä.

## 7 §

*Avustavan tehtävän siirto muulle kuin viranomaiselle*

Elintarviketurvallisuusvirasto voi määräämillään ehdoilla myöntää muulle kuin viranomaiselle oikeuden avustaa rekisteritietojen päivittämisessä tai eläinten tunnistamiseen liittyvässä tehtävässä, jos avustajalla on riittävä perehtyneisyys tehtävän kohteena olevaan eläinlajiin ja sen pidolle asetettaviin vaatimuksiin sekä riittävä osaaminen rekisterinpidosta.

Avustajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

## 8 §

*Eläintenpitäjä- ja eläinvälittäjärekisterin tiedot*

Eläintenpitäjä- ja eläinvälittäjärekisteriin talletetaan seuraavat tiedot:

1) tietojärjestelmälain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettut tunnistetiedot;

2) toiminnan kohteena olevat eläinlajit;

3) toiminnan aiottu aloittamisajankohta;

4) eläintenpitäjän osalta eläinten pitämisen tarkoitus tai eläinten tuotantomuoto;

5) eläinvälittäjän osalta eläinvälitystoiminnan pääasiallinen toiminta-alue ja toiminnassa käytettyjen eläinkuljetusvälineiden tunnistustiedot, toimiminen eläinkuljettajana ja elintarvikealan toimijana;

6) oleelliset muutokset toiminnassa;

7) toiminnan lopettaminen.

## 9 §

*Ilmoitukset eläintenpitäjä- ja eläinvälittäjärekisteriin*

Eläintenpitäjä ja eläinvälittäjä ovat velvollisia ilmoittamaan eläintenpitäjä- ja eläinvälittäjärekisteriin merkittäviksi 8 §:n 1—5 kohdassa tarkoitetut tiedot kirjallisesti tai sähköisesti ennen toiminnan aloittamista.

Eläintenpitäjä ja eläinvälittäjä ovat velvollisia ilmoittamaan rekisteriin merkittäviksi 8 §:n 6 ja 7 kohdassa tarkoitetut tiedot kirjallisesti tai sähköisesti viimeistään 30 vuorokauden kuluttua tapahtumasta. Eläinvalitystoiminnassa käyttöön otettavasta eläinkuljetusvälineestä on kuitenkin ilmoitettava ennen kuljetusten aloittamista.

Eläinten kuljetus-, pitämis- ja kauppaamistoiminnalle sekä eläinkuljetusvälineelle vaadittavasta luvasta tai hyväksynnästä säädetään erikseen.

Tarkemmat säännökset eläinvalitystoiminnassa käyttöön otettavaa tai käytöstä poistuvaa eläinkuljetusvälinettä koskevasta ilmoitusmenettelystä voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

## 10 §

*Pitopaikka- ja haaskaruokintapaikkarekisterin tiedot*

Pitopaikka- ja haaskaruokintapaikkarekisteriin talletetaan seuraavat tiedot pitopaikasta:

- 1) pitopaikasta vastuussa olevan toimijan tietojärjestelmälain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut tunnistetiedot;
- 2) pitopaikan sijainti;
- 3) pitopaikkaan luetut laitokset, rakennukset, rakennelmat sekä maa- ja vesialueet;
- 4) pitopaikassa pidettävät eläinlajit ja eläinten käyttötarkoitus tai tuotantomuoto;
- 5) pitopaikan eläinmäärä ja kapasiteetti;
- 6) toiminnan aiottu aloittamisajankohta;
- 7) oleelliset muutokset toiminnassa;
- 8) toiminnan lopettaminen.

Haaskaruokintapaikasta rekisteriin talletetaan seuraavat tiedot:

- 1) haaskaruokintapaikasta vastuussa olevan toimijan tietojärjestelmälain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut tunnistetiedot;
- 2) haaskaruokintapaikan sijainti;
- 3) haaskaruokintatoiminnan aiottu aloittamisajankohta;
- 4) eläimistä peräisin olevan sivutuotteen laji tai laatu;
- 5) sivutuotteen keräysalue tai -paikka;
- 6) oleelliset muutokset toiminnassa;
- 7) toiminnan lopettaminen.

## 11 §

*Ilmoitukset pitopaikka- ja haaskaruokintapaikkarekisteriin*

Pitopaikasta vastuussa oleva toimija on velvollinen kirjallisesti tai sähköisesti ilmoittamaan pitopaikka- ja haaskaruokintapaikkarekisteriin merkittäviksi 10 § 1 momentin 1—6 kohdassa tarkoitetut tiedot ennen eläintenpidon aloittamista sekä 7 ja 8 kohdassa tarkoitetut tiedot viimeistään 30 vuorokauden kuluttua tapahtumasta.

Haaskaruokintapaikasta vastuussa oleva toimija on velvollinen kirjallisesti tai sähköisesti ilmoittamaan pitopaikka- ja haaskaruokintapaikkarekisteriin merkittäviksi 10 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetut tiedot ennen haaskaruokinnan aloittamista sekä 6 ja 7 kohdassa tarkoitetut tiedot viimeistään 30 vuorokauden kuluttua tapahtumasta.

Eläinten pitämiseen tarkoitetuille tiloille tai luonnonvaraisena elävien eläinten haaskaruokintapaikalle vaadittavasta luvasta tai hyväksynnästä säädetään erikseen.

Tarkemmat säännökset 10 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetusta pitopaikan eläinmäärän ja kapasiteetin ilmoittamisesta voidaan antaa eläinlajikohtaisesti maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

## 12 §

*Eläinrekisterin tiedot*

Eläinrekisteriin talletetaan seuraavat tiedot:

- 1) eläimestä vastuussa olevan toimijan tietojärjestelmälain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut tunnistetiedot;

2) eläimen tunnistuskoodi, tunnistin, tunnistamiseen liittyvä asiakirja ja muut eläimen tunnistamisen kannalta oleelliset tiedot;

3) eläimen syntymä tai kuoriutumisen tai niihin verrattava tapahtuma;

4) eläimen tuonti Suomeen Euroopan unionin jäsenvaltiosta tai Euroopan unionin alueen ulkopuolelta ja eläimen alkuperätiedot;

5) eläimen eläinlaji sekä käyttötarkoitus tai tuotantomuoto;

6) eläimen pitopaikka;

7) eläimen omistuksen ja hallinnan sekä pitopaikan muutokset;

8) eläimen vienti Suomesta Euroopan unionin jäsenvaltioon tai Euroopan unionin alueen ulkopuolelle ja eläimen määränpää;

9) eläimen kuolema ja hävitystapa;

10) eläimen teurastaminen ja siihen liittyvät oleelliset tiedot;

11) vastaanottaminen luokan 1 käsittelylaitokseen.

### 13 §

#### *Ilmoitukset eläinrekisteriin*

Eläimistä vastuussa oleva toimija on velvollinen ilmoittamaan eläinrekisteriin merkittäviksi 12 §:n 1—10 kohdassa tarkoitetut tiedot.

Luokan 1 käsittelylaitos on velvollinen ilmoittamaan 12 §:n 11 kohdan mukaisesti sivutuoteasetuksessa tarkoitetun luokan 1 ainekseen kuuluvan kuolleen eläimen kokoruhon vastaanottamisesta.

Eläinlajeista, jotka kuuluvat 1 ja 2 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden piiriin, sekä ilmoituksen määräajasta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

### 14 §

#### *Huolellisuus- ja selonottovelvollisuus*

Eläintenpitäjä ja eläinvälittäjä eivät saa luovuttaa eivätkä siirtää pitopaikasta eläintä, josta 13 §:ssä tarkoitetut ilmoitukset eläinrekisteriin on laiminlyöty kokonaan tai osittain.

Eläimistä vastuussa oleva toimija ei saa vastaanottaa pitopaikkaan eikä eläinkuljettaja ottaa kuljettavaksi eläintä, josta ilmoitukset

eläinrekisteriin on laiminlyöty kokonaan tai osittain.

### 15 §

#### *Rekisterikysely*

Se, joka ottaa eläimen eläinvälitykseen, kuljettavaksi, teurastettavaksi taikka perattavaksi on velvollinen ennen kyseiseen toimenpiteeseen ryhtymistä tekemään tietojärjestelmästä rekisterikyselyn eläimen kelpoisuuden selvittämiseksi. Rekisterikysely sisältää eläimestä tietojärjestelmään talletetut tiedot, 14 §:ssä tarkoitetut laiminlyönnit sekä viranomaisen eläintä koskevat kiellot ja määräykset.

Eläinlajeista, jotka kuuluvat 1 momentissa tarkoitetun velvollisuuden piiriin, säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset rekisterikyselyn sisällöstä ja rekisterikyselymenettelystä.

Sellisestä eläinlajista, josta on säädetty 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, on eläintenpitäjällä oikeus tehdä eläintä koskeva 1 momentissa tarkoitettu rekisterikysely ennen eläimen hankintaa.

### 16 §

#### *Oikeus tietojen saantiin viranomaisilta*

Rekisterinpitäjällä on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, oikeus saada tietoja viranomaisilta seuraavasti:

1) peltolohkorekisteristä pitopaikkaan liittyvät tiedot peltolohkoista, niiden tunnuksista ja muista tämän lain mukaisten hallinnointi- ja valvontatehtävien suorittamiseksi tarpeellisista tiedoista;

2) kiinteistötietojärjestelmästä pitopaikkaan liittyvät tiedot rakennuksista, rakennelmista, maa- ja vesialueista sekä muut tämän lain mukaisten hallinnointi- ja valvontatehtävien suorittamiseksi tarpeelliset tiedot;

3) ympäristöhallinnon tietojärjestelmästä vesiviljelyä ja turkiseläintenpitoa koskevat tämän lain mukaisten hallinnointi- ja valvontatehtävien suorittamiseksi tarpeelliset tiedot;

4) oikeushallinnon tietojärjestelmästä tiedot eläimistä vastuussa olevaan toimijaan kohdistuvasta eläintenpitokiellosta.

Tiedot voidaan toimittaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisessä muodossa.

### 17 §

#### *Oikeus tietojen saantiin muilta kuin viranomaisilta*

Rekisterinpitäjällä on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, oikeus saada eläimistä saatavien tuotteiden myyntiä, käsittelyä ja markkinointia harjoittavilta toimijoilta asiakkaista tai raaka-ainetoimittajista 9 §:ssä säädetyn eläintenpitäjän ja eläinvalittajan ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvomiseksi välttämättömät tiedot.

### 3 luku

#### **Eläinten merkitseminen ja eläimistä pidettävät luettelot**

### 18 §

#### *Tunnistimet*

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy eläinten merkitsemiseen käytettävät tunnistimet kutakin eläinlajeja varten erikseen tunnistimien valmistajan tai markkinoijan hakemuksesta. Tunnistimen hyväksymisen edellytyksenä on Euroopan yhteisön eläinten tunnistamista koskevan lainsäädännön asettamissa rajoissa, että tunnistin:

1) sopii käytettäväksi hakemuksessa tarkoitettulle eläinlajille ja pysyy eläimessä sitä vahingoittamatta;

2) soveltuu teknisiltä ominaisuuksiltaan Suomen ilmastoon; sekä

3) on vaikeasti väärennettävä, uudelleenkäyttöön soveltumaton ja pysyy luettavana eläimen koko eliniän.

Jos hakemuksen käsittelyvaiheessa ilmenee, että tunnistimet eivät täytä niille 1 momentissa asetettuja vaatimuksia, Elintarviketurvallisuusviraston on hylättävä hakemus. Jos Elintarviketurvallisuusvirasto toteaa ha-

kemuksen hyväksymisen jälkeen, että tunnistimet eivät täytä niille 1 momentissa asetettuja vaatimuksia, Elintarviketurvallisuusviraston on annettava hyväksynnän saajalle huomautus epäkohdasta sekä tarvittaessa ilmoitettava määräaika, jonka kuluessa epäkohta on poistettava. Jos epäkohta ei ole huomautuksen jälkeen korjattu, Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa tunnistimen hyväksymisen.

Elintarviketurvallisuusviraston on pidettävä luetteloa hyväksytyistä tunnistimista kaikkien saatavilla.

Sähköiseen tunnistimeen sisältyvässä, eläimen yksilöivässä tunnistuskoodissa saa käyttää ISO standardeissa 11784 ja 11785 tarkoitettua maatunnusta vain, jos Elintarviketurvallisuusvirasto varmistaa tunnistuskoodien yksiselitteisyyden.

### 19 §

#### *Eläimen merkitseminen*

Eläintenpitäjä ja eläinvalittaja ovat velvollisia merkitsemään omistuksessaan tai hallinnassaan syntyneen eläimen tunnistimella, johon sisältyy Elintarviketurvallisuusviraston osoittama tunnistuskoodi. Eläintenpitäjä ja eläinvalittaja ovat velvollisia huolehtimaan omistuksessaan tai hallinnassaan olevan eläimen pysymisestä merkittynä tämän lain ja Euroopan yhteisön eläinten tunnistamista koskevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Eläinlajeista, jotka kuuluvat merkitsemisvelvollisuuden piiriin, säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset eläinten merkitsemistavasta ja -ajankohdasta sekä tunnistimien varastoinnista, käytöstä, korvaamisesta ja hävittämisestä.

### 20 §

#### *Puutteellisesti merkitty eläin*

Jos eläimen 19 §:ssä tarkoitettu merkitseminen on laiminlyöty kokonaan tai osittain, eläintä ei saa luovuttaa eikä siirtää pitopai-

kasta, vastaanottaa pitopaikkaan eikä ottaa kuljetettavaksi.

täntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle.

## 21 §

*Luettelon pitäminen*

Eläimistä vastuussa olevan toimijan on pidettävä luettelo omistuksessaan tai hallinnassaan olevista eläimistä eläinlaji- ja pitopaikkakohtaisesti. Luokan 1 käsittelylaitoksen on pidettävä luettelo sivutuoteasetuksessa tarkoitetun luokan 1 ainekseen kuuluvien kuolleiden eläinten kokoruhojen vastaanottamisesta.

Luettelo on pidettävä ajan tasalla joko paperisella lomakkeella tai sähköisessä muodossa siten, että se voidaan tarvittaessa esittää valvontaviranomaiselle. Luettelo on säilytettävä kolmen kalenterivuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin luetteloon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä.

Eläinlajeista, jotka kuuluvat luettelonpito-velvollisuuden piiriin, säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

## 22 §

*Eläimistä pidettävän luettelon malli*

Elintarviketurvallisuusvirasto vahvistaa 21 §:ssä tarkoitetun eläinlajikohtaisen luettelon mallin. Erityisestä syystä Elintarviketurvallisuusvirasto voi hakemuksesta hyväksyä vahvistetusta mallista poikkeavan luettelon mallin.

## 4 Luku

**Viranomaiset ja valvonnan järjestäminen**

## 23 §

*Yleinen ohjaus ja valvonta*

Tämän lain ja Euroopan yhteisön eläinten tunnistamista koskevan lainsäädännön täy-

## 24 §

*Valvontaviranomaiset*

Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee, ohjaa ja kehittää valtakunnallista eläintunnistusjärjestelmän valvontaa siten, kuin tässä laissa ja Euroopan yhteisön eläinten tunnistamista koskevassa lainsäädännössä säädetään.

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo, että elintarvikelain 6 §:n 23 kohdassa tarkoitetut teurastamot noudattavat tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä.

Lääninhallitus valvoo Elintarviketurvallisuusviraston ohella tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista läänin alueella.

Kunnaneläinlääkäri valvoo Elintarviketurvallisuusviraston ohella tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista virka-alueellaan.

Työ- ja elinkeinokeskus suorittaa tarkastukset eläimistä vastuussa olevien toimijoiden pitopaikoissa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi toimialueellaan.

## 25 §

*Valtuutetut tarkastajat*

Sen lisäksi, mitä 24 §:ssä säädetään, Elintarviketurvallisuusvirasto voi käyttää valvonnassa apunaan valvontatehtävään kirjallisesti valtuuttamiaan tarkastajia, jotka toimivat Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassa. Valtuutetulla tarkastajalla tulee olla tehtävänsä hoitamiseksi riittävä perehtyneisyys tehtävän kohteena olevaan eläinlajiin ja sen pidolle asetettaviin vaatimuksiin.

Valtuutettuun tarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

## 26 §

*Valvonnan järjestäminen*

Eläintunnistusjärjestelmän toimivuutta sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja Euroopan yhteisön eläinten tunnistamista koskevan lainsäädännön noudattamista on valvottava kattavasti ja säännöllisesti. Valvontatoimenpiteiden on oltava tarkoituksenmukaisia ja ne on kohdistettava järjestelmän kaikkiin osa-alueisiin.

Valvontaa on tehostettava, jos on epäiltävissä tai suoritettujen tarkastusten perusteella havaittavissa, että eläimistä vastuussa olevat toimijat eivät noudata tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä.

Valvontaviranomaisen on tarvittaessa neuvottava eläimistä vastuussa olevaa toimijaa, eläinkuljettajaa, luokan 1 käsittelylaitosta, pitopaikasta vastuussa olevaa toimijaa ja haaskaruokintapaikasta vastuussa olevaa toimijaa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisessa.

## 27 §

*Valvontasuunnitelma*

Elintarviketurvallisuusviraston on laadittava vuosittain valtakunnallinen valvontasuunnitelma valvonnan järjestämisestä, toteuttamisesta, seurannasta ja raportoinnista.

Valvontasuunnitelmasta on käytävä ilmi vähintään suoritettavien tarkastusten määrä, kattavuus, valvontatapa sekä valvontakohteiden valintaan vaikuttava riskinarviointi ottaen huomioon Euroopan yhteisön eläinten tunnistamista koskevassa lainsäädännössä valvonnalle asetetut vaatimukset.

## 28 §

*Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus*

Valvontaviranomaisella on oikeus päästä pitopaikassa kaikkiin niihin tiloihin, joissa eläimistä vastuussa olevan toimijan eläimiä

on tai eläimiä koskevia asiakirjoja säilytetään. Lisäksi valvontaviranomaisella on oikeus päästä luokan 1 käsittelylaitoksen sellaisiin tiloihin, joissa säilytetään käsittelyä varten vastaanotettuja kuolleiden eläinten kokoruhoja tai niitä koskevia asiakirjoja. Valvontaviranomaisella on oikeus päästä myös haaskaruokintapaikkaan sekä haaskaruokintapaikasta vastuussa olevan toimijan sellaisiin tiloihin, joissa säilytetään haaskaruokintaan tarkoitettua eläimistä peräisin olevaa sivutuotetta tai sitä koskevia asiakirjoja.

Tarkastuksessa voidaan tarkastaa eläimet, niiden tunnistuskoodit, tunnistimet ja eläimistä pidettävät luettelot sekä muut sellaiset merkitykselliset seikat, jotka liittyvät tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaan. Kotirauhan piirissä saa suorittaa tarkastuksen vain, jos se on välttämätöntä eläinten, ihmisten ja ympäristön terveyden, eläinten hyvinvoinnin tai elintarviketurvallisuuden vaarantamisen estämiseksi. Vain viranomaisen voi tehdä tarkastuksen kotirauhan piirissä.

Valvontaviranomaisella on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, oikeus saada tässä laissa ja Euroopan yhteisön eläinten tunnistamista koskevassa lainsäädännössä säädettyä tarkastusta ja valvontaa varten välttämättömät tiedot ja asiakirjat eläimistä vastuussa olevalta toimijalta, luokan 1 käsittelylaitokselta, pitopaikasta vastuussa olevalta toimijalta ja haaskaruokintapaikasta vastuussa olevalta toimijalta.

Mitä tässä laissa säädetään viranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta, koskee myös Euroopan yhteisön lainsäädännössä tarkoitettuja tarkastajia.

## 29 §

*Tarkemmat säännökset valvonnasta*

Tarkemmat säännökset 26 §:ssä tarkoitettua valvonnan järjestämisestä sekä 27 §:ssä tarkoitettua valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

## 30 §

*Virka-apu*

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä.

## 5 luku

**Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamukset**

## 31 §

*Epäkohdan poistaminen*

Valvontaviranomainen voi määrätä epäkohdan poistettavaksi, jos eläimistä vastuussa oleva toimija, luokan 1 käsittelylaitos, pitopaikasta vastuussa oleva toimija tai haaskaruokintapaikasta vastuussa oleva toimija jättää noudattamatta tai laiminlyö tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen. Epäkohta on määrättävä poistettavaksi välittömästi tai valvontaviranomaisen asettamassa määräajassa.

Valvontaviranomaisen on tehtävä epäkohdan poistamiseksi annetusta määräyksestä merkintä tietojärjestelmään.

## 32 §

*Kielto*

Sen estämättä, mitä 31 §:ssä säädetään epäkohdan poistamisesta, lääninhallitus voi kieltää eläimistä vastuussa olevaa toimijaa luovuttamasta ja siirtämästä eläimiä pitopaikasta, jos tämä on laiminlyönyt 9, 11, 13, 19 tai 21 §:n taikka 28 §:n 3 momentin säännösten noudattamisen. Kielto voi koskea yksittäisiä eläimiä tai kaikkia pitopaikassa olevia saman eläinlajin eläimiä. Kaikkia pitopaikassa olevia saman eläinlajin eläimiä koskevan kiellon edellytyksenä on, että merkittävä osa eläimistä ei täytä tunnistus- ja rekisteröintivaatimuksia.

Eläinten luovuttamisen ja siirtämisen kieltämisen lisäksi lääninhallitus voi kieltää eläinten vastaanottamisen pitopaikkaan, jos 1 momentissa mainittujen säännösten noudat-

tamisen laiminlyönti on laajamittaista, toistuvaa tai tahallista sekä aiheuttaa vaaraa eläinten, ihmisten ja ympäristön terveydelle, eläinten hyvinvoinnille tai elintarviketurvallisuudelle.

Nautaeläimen luovuttamisen, siirtämisen ja vastaanottamisen kieltämisestä säädetään neuvoston asetuksen (EY) N:o 820/97 täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän hallinnollisten vähimmäis-seuraamusten soveltamisen osalta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 494/98, jäljempänä *seuraamusasetus*. Päätöksen asiassa tekee lääninhallitus.

Pitopaikassa tarkastuksen suorittanut valvontaviranomainen voi määrätä 1, 2 tai 3 momentissa tarkoitetun kiellon väliaikaiseksi asian selvittämisen tai epäkohdan poistamisen ajaksi. Väliaikainen kiello on voimassa, kunnes lääninhallitus antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa.

Kiellon määränneen valvontaviranomaisen on tehtävä kiellosta merkintä tietojärjestelmään.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetun kaikkia pitopaikassa olevia saman eläinlajin eläimiä koskevan kiellon edellytyksenä olevasta laiminlyönnin laajamittaisuuden arviointiperusteista voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

## 33 §

*Kiellon peruuttaminen*

Lääninhallituksen on peruutettava 32 §:ssä tarkoitettu kiello heti, kun valvontaviranomaisen antaman selvityksen perusteella voidaan varmistua siitä, että kiellon perusteena ollut epäkohta on korjattu.

Lääninhallituksen on tehtävä kiellon peruuttamisesta merkintä tietojärjestelmään.

## 34 §

*Tunnistamattoman nautaeläimen lopettaminen*

Tunnistamattoman nautaeläimen lopettamisesta säädetään seuraamusasetuksessa. Päätöksen asiassa tekee lääninhallitus.

## 35 §

*Uhkasakko ja teettäminen*

Valvontaviranomainen voi asettaa 31 §:ssä säädetyn määräyksen tai 32 §:ssä säädetyn kiellon tehosteeksi uhkasakon tai teettämisen.

Uhkasakkoa ei saa asettaa luonnolliselle henkilölle tässä laissa säädetyn tietojen ilmoittamisvelvollisuuden tehosteeksi, jos henkilöä on aihetta epäillä rikoksesta ja tiedot liittyvät rikosepäilyn kohteena olevaan asiaan.

Uhkasakosta ja teettämisuudesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

## 36 §

*Rangaistussäännös*

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) laiminlyö 9, 11 tai 13 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, 21 §:ssä säädetyn luetelonpitovelvollisuuden tai 28 §:n 3 momentissa säädetyn tiedonantovelvollisuuden,

2) laiminlyö 19 §:ssä säädetyn eläimen merkitsemisvelvollisuuden taikka

3) rikkoo 31 §:n nojalla annettua määräystä tai 32 §:n nojalla annettua kieltoa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain rikkomisesta* sakkoon.

Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai velvoitetta, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

## 37 §

*Rikosilmoituksen tekeminen*

Lääninhallitus tekee 24 §:ssä tarkoitettujen valvontaviranomaisten puolesta rikosilmoituksen eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain rikkomisesta. Ilmoitus voidaan jättää te-

kemättä rikkomuksesta, jota on kokonaisuudessaan pidettävä ilmeisen vähäisenä.

## 6 Luku

**Erinäiset säännökset**

## 38 §

*Muutoksenhaku*

Tämän lain nojalla annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten, kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valvontaviranomaisen tekemää päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

## 39 §

*Voimaantulo*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan 4 päivänä huhtikuuta 1996 annetun eläinsuojelulain (247/1996) 26 a §, sellaisena kuin se on laissa 220/2003.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

## 40 §

*Siirtymäsäännökset*

Sellaisten eläintenpitäjien ja eläinvalittajien, jotka ovat ennen tämän lain voimaantuloa ilmoittaneet toiminnastaan voimassa olleissa säännöksissä edellytetyllä tavalla tietojärjestelmälaissa tarkoitettuun tietojärjestelmään tai vesiviljelyrekisteristä annetussa maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä (212/1996) tarkoitettuun rekisteriin, ei tarvitse ilmoittaa toiminnastaan uudelleen. Vastaavasti ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleissa säännöksissä edellytetyllä ta-



valla ilmoitettuja eläimiä ja pitopaikkoja ei tarvitse ilmoittaa uudelleen.

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleisiin tietojen luovuttamista ja tunnistimien

hyväksymistä koskeviin hakemuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

---

## 2.

**Laki****eläintautilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun eläintautilain (55/1980) 12 b §, sellaisena  
 kuin se on laissa 303/2006, ja  
*muutetaan* 21 §:n 2 momentti seuraavasti:

## 21 §

-----  
 Oikeus tässä laissa tarkoitettuihin korvauksiin menetetään kokonaan tai osittain, jos korvaukseen muutoin oikeutettu ei ole noudattanut tätä lakia tai eläintunnistusjärjestelmästä annettua lakia ( /20 ) taikka niiden nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taahi jos hän hankkiessaan eläimen tai muun omaisuuden on tiennyt taikka hänen olosuhteet huomioon ottaen olisi pitänyt tietää

eläimen sairastavan tässä laissa tarkoitettua tautia taahi omaisuudessa olevan tartuntaa.  
 -----

-----  
 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotun 12 b §:n nojalla annetut maa- ja metsätalousministeriön asetukset jäävät edelleen voimaan.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 2009

**Tasavallan Presidentti**

**TARJA HALONEN**

Maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttila*

*Liite  
Rinnakkaisteksti*

## Laki

### eläntautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun eläntautilain (55/1980) 12 b §, sellaisena  
kuin se on laissa 303/2006, ja  
*muutetaan* 21 §:n 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

21 §

21 §

Oikeus tässä laissa tarkoitettuihin korvauksiin menetetään kokonaan tai osittain, jos korvaukseen muutoin oikeutettu ei ole noudattanut tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tai jos hän hankkiessaan eläimen tai muun omaisuuden on tiennyt taikka hänen olosuhteet huomioon ottaen olisi pitänyt tietää eläimen sairastavan tässä laissa tarkoitettua tautia tai omaisuudessa olevan tartuntaa.

Oikeus tässä laissa tarkoitettuihin korvauksiin menetetään kokonaan tai osittain, jos korvaukseen muutoin oikeutettu ei ole noudattanut tätä lakia *tai eläintunnistusjärjestelmästä annettua lakia ( /20 )* taikka niiden nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tai jos hän hankkiessaan eläimen tai muun omaisuuden on tiennyt taikka hänen olosuhteet huomioon ottaen olisi pitänyt tietää eläimen sairastavan tässä laissa tarkoitettua tautia tai omaisuudessa olevan tartuntaa.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .*

*Tällä lailla kumotun 12 b §:n nojalla annetut maa- ja metsätalousministeriön asetukset jäävät edelleen voimaan.*